זון אויפגאנג — 4.21.
זון אונטערגאנג — 8.41.

דאס אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

וועטער: ניט צו הייס

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט

יעדן טאָג

Vol. 21, No. 154. Winnipeg, Wed. July 1, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאָג חוץ שבת און זונטאָג מימוש דטז' תמוז, תרצ"א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY 1931 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

צען אידן טויט אין פאָגראָם אין סאלאניקא

17טער ציוניסט. קאנגרעס געעפנט לעצטן אוזנט

50 פאַרוואונדעט, אידישע חייזער געצונדן

פרעמיער ווענזילאס דריקט אויס אנטריסונג

סאלאניקא, יולי 1 (איטא). — 10 זייגען געטויט געווארן אין די באנייטע אנטסעמיטישע ראיאָטן דאָ אין שטאָט. דער אידישער קוואַרטאַל איז אונטערגעצונדן געווארן, און עטלאכע הונדערט חייזער, ווערט אָפּגעשאָצט. זיינען פאַרברענט געווארן. די רעגירונג פלאַנעוועט איינצופירן קרינג געריכט, כדי איינצושטעלן אָרדע־נונג.

דער גראנד ראבינער פון סאלאניקא האט טעלעגראפירט צו פרעמיער ווענזיזלאס, וואָרענדיק, אז נייע אומרוהן וועלן אויסברעכן, אויב קיין שטרענגע מיטלען וועלן ניט אָנגענומען ווערן. ער האט אויך קאָטעגאָריש אָפּגעלייקנט דעם בלבול, אז אירן האבן פּראָוואָצירט די אטאקע געמאכט אויף זיי.

פרעמיער ווענזיזלאס האט אויסגעדריקט זיין טיפסטן באַדויערן, וואס די אומפאַראנטוואָרטלאכע עלעמענטן האבן געמאכט צו שאנד דעם גריכישן נאָמען.

—(::)—

א. צ. א. קאָנפערענץ קומט קיין ווינניפעג אין יאָר 1932

גרענד פאָרקס, נ. ד., יוני 30. — ווינניפעג איז אויסגעקליבן געווארן פאר דעם קאָנווענשאָן פלאַץ פון דער נאָרד־וועסט אסאָסיאיישן פון "אלף, צדיק, אלף", יונגע ארגאניזאציע אונטער אויפזיכט פון בני־ברית, אין יאָר 1932. — לויט א באַשלוס אנגענומען דאָ אויף דער הייי־יאָרי־קער פאָנווענשאָן.

הערי שער, גרענד־פאָרקס, איז דער ווייליק געווארן פּרעזידענט פון דער אסאָסיאיישן: אייב מעלין, פאָרגאָ, וויצע־פּרעזידענט; לענאַרד נילעס, פאָרגאָ, סעק־רעטאַר; דזשאָ אראָנאָוויטש, ווינניפעג, פאַרדזשענט־אָט־אַרמס.

לו גרין, ווינניפעג, און מאָרלי בראָונסטאָן מינאָט, האָבן דאָ געוואונען די גאָלף און טענים טורנירן פאָרגאָ.

—(::)—

150 טויזנט מערב קאנאדער פאר־מערס וועלן זיך נויטיקן אין הילף פון דער רעגירונג

לויט א דעפעשע צו דער הייגער "סרי־ביון" פון איר אאנווער קאָרעספּאָנדענט, איז די דאָמיניאָן רעגירונג איצט שטארק פאַרטאָן אין זוכן א וועלכע ס'איז לייזונג פון די ערנסטע פּראָבלעמען וואס שטייען פאר די מערב קאנאדער פאַרמערס. אויסער דעם פּראָבלעם פון פאַרקויפן דעם פאַר־מערס וויץ, איז דאָ די פראגע פון הילף פאר די נויטלייידנדיקע פאַרמערס.

מען האט לכתחילה געמיינט, אז די באַ־ריכטן פון דער שווערער לאגע אין דער וועסט זיינען איבערטריבן. עס זעט אבער אויס, אז דער אַרבעטס מיניסטער, סענא־טאָר ראָבערטסאָן, ברייננט מיט זיך א באַ־שטעטיקונג, אז 150 טויזנט מענשן אין מערב קאנאדער פאַרם בעגנען קאָנען נור־טיקן זיך אין רעגירונגס הילף דעם ווינ־טער, און א סך פון זיי נאָך פריער ווי ווינטער.

די צאָל שליסט איין די פאַרטרשעע מיליאָנס. די לאגע איז באונדערס שלעכט אין דרום דאקאטאשעוואן, וואו די תבר־אות זיינען אינגאנצן אויסגעלאָזן געווארן פון די ווינטן, און וואו אין א סך פאלן זיינען אויף זיי דער "הרג'עס" בלויז נע־קייט שטייער און רעוצירן די נעהאלטן פון די רעגירונגס אנגעשטעלטע, — שטייר־לע חובות. — האט פיליפ סנאָודען, פינאנץ מיניסטער, דערקלערט אין הויז.

מר. סנאָודען האט דערביי דערקלערט, אז די סומע וואס ענגלאנד וועלט געדאַרפט באַצאָלן צו די שטאטן פאר דעם לויפנדיקן יאָר באטרעפט קאנע 165 מיליאָן דאָלאַר.

נוטע רעגנס איבער די פריירי פּראָווינצן

באריכטן פון שווערע רעגנס אין די פריירי פּראָווינצן קומען אָן פון מאַנטאָ־אוונט אָן, און די דאזיקע רעגנס האבן צור־געגעבן נייע האָפענונגען צו די פאַרמערס, א סך פון וועלכע האבן שוין געהאט פאַר־לאָרן די האָפענונג אראָפּצונעמען עטוואס פון זייערע פעלדער.

דעם שווערסטן רעגן האט געקראָגן אוט־לוק, פאסק., — 3.18 אינטשעס. פאסקאַ־טון האט געהאט 2.48 אינטשעס; מוס־דושא, 1.56; ברענדאָן, 2.05, און דער־זשיינע, 1.16.

כאטש די מייסטע פעלדער קאָנען שוין ווייניק גענינען פון דעם רעגן, וועלן אבער רעגנס פאַרט ברייננען א סך גוטע רעזול־טאטן.

—(::)—

לייגט ארויף ארבעטסלאָזיקייט שטייער

מידני, נור־סאוט־ווייל, יוני 30. — נאָכדעם ווי פרעמיער לענס דרייננדיקער הכנסה שטייער ביל איז דורכגעפאלן אין דער לעגיסלאטור פון נור־סאוט־ווייל, האט די רעגירונג באשלאָסן צוריק ארויס־לייגן א פינף פּראָצענטיקן ארבעטסלאָזי־קייט שטייער און רעוצירן די נעהאלטן פון די רעגירונגס אנגעשטעלטע, — שטייר־לע חובות. — מר. סנאָודען האט דערביי דערקלערט, אז די רעגירונג האט ענגלאנד וועלט געדאַרפט באַצאָלן צו די שטאטן פאר דעם יאָר באטרעפט קאנע 165 מיליאָן דאָלאַר.

ענגלאנד וועט פאַרלירן 55 מי־ליאָן ד. פון מאַראַטאָריום פלאַן

לאנדאָן, יוני 30. — ענגלאנד וועט פאר־לירן איבער 55 מיליאָן דאָלאַר פון אירע הכנסות פאר דעם לויפנדיקן פינאנציעלן יאָר, אויב פּרעזידענט הואווער מאָראַטאָ־ריום פלאַן וועט דורכגעפירט ווערן און אויב די דאָמיניאָנס וועלן אָנגענומען דעם פאַרשלאָג אויף אויסשפּרייטן דעם מאָרא־טאָריום אויך אויף די אינטער־אימפּעריאַ־לע חובות. — האט פיליפ סנאָודען, פינאנץ מיניסטער, דערקלערט אין הויז.

מר. סנאָודען האט דערביי דערקלערט, אז די סומע וואס ענגלאנד וועלט געדאַרפט באַצאָלן צו די שטאטן פאר דעם לויפנדיקן יאָר איז אַרויסגעלייגט אויף די פיס בעת ער איז אריין, אפלאַדירנדיק רוישיק פאר עט־לאַכע מינוט.

די לאַזשן זיינען פאַרנומען פון א סך פאַראלאַמענטאַרישע גענסט און דיפּלאָמאַ־טישע באַאַמטע. צווישן זיי זיינען דאָ דיפּלאָמאַטישע פאַרשטייער פון איטאַליע, טשעכאָסלאָוואַקיע און אַנדערע מלוכות. דאָס בריטישע אויסלענדישע מיניסטער־יום אין פאַרטראָטן פון א הויכן באַאַמ־טן, ווי א אַבסעוואַטאָר.

סאָקאָלאָוס רעדע

נ. סאָקאָלאָוס האט אין זיין רעדע צווישן אַנדערע געזאָגט:

"אין 34 יאָר פון זיין געשיכטע, האט דער ציוניסטישער קאָנגרעס נאָך ניט גע־ווען באַלעסטיקט מיט אזא שווערער משא, ווי דער 17טער קאָנגרעס. מיר דאַרפן אָבער ניט פאַרצווייפלט ווערן ווען מיר באַגעגענען זיך מיט א דורכפאל, ווייל דער קאַמף פאר א גערעכטער זאַך מוז פירן צום זיג.

"אַנדערע קאָנען עס אַרגופן אָפּטי־מיזם, אָבער אָפּטימיזם איז דאָך דער סוד פון דער פאַרהיטונג פון אונזער פאָלק. האָפענונגלאָזיקייט און ציוניזם זיינען 2 קאָנטראַסטן. פאַראויס אין ניט צוריק איז דאָס שלאָג־וואָרט פון ציוניזם.

"דער איצטיקער קאָנגרעס האט צו טאָן מיט ווירקלאַכקייטן און קוקט די פאַקטן גלייך אין פּנים אריין".

ריידנדיק וועגן די פּאַסיוונגען זינט רעס קאָנגרעס, האט סאָקאָלאָוס באַשריבן די פאַלעסטינער ראיאָטן וועט יעגלעס יאָר די מאַטיוון וואָס האבן זיי באַוואוינט, די פאַרשיידענע קאָמיסיעס וואָס האבן נאָכ־געפאָלגט און די אידישע פּראָטעסט באַ־וועגונג, וועלכע, ווי ער האט זיך אויס־געדריקט, זיינען געווען ווירדיק און זייר־נען ניט געווען געצילט קעגן די אראבער, ווייל "מיר גלויבן, אז דער זיכערסטער באַזיס פאַר פרידן איז א פאָליטיק פון קעגנזייטיקער פאַרשטענדיקונג און קענג־זייטיקן רעספּעקט צווישן דעם אידישן און אראבישן פאָלק".

די ערב קאָנגרעס פּאַסיוונגען

באַזעל, יולי 1 (איטא). — די קאָנג־דער דעלעגאַציע, וועלכע די קרעדענשלן קאָמיסיע האט ניט צוגעלאָזן צום קאָנ־גרעס אויבער דעם פּראָטעסט פון די רע־וויזיאָניסטן, האָפט אז זי וועט צוגעלאָזן ווערן, כאטש מען וועט דערפאַר דאַרף געבן איין כאַנדאַט צו די רעוויזי־אָניסטן.

באַזעל, יולי 1 (איטא). — די שאַנסן פאַר א פאַראייניקונג פון די אַלגעמיינע ציוניסטן זיינען אָפּגעשאוואַכט געווארן נעב־טען בייטאָג, ווען קומט בלוטיגעפעלד. דר. לאַנדסבערג און אַנדערע זיינען אַרויסגע־גאַנגען פון דער קאָנפערענץ אין פּראָטעסט קעגן ראבײ וויזעס היציקע אטאקע אויף דעם דייטשן ציוניסטישן אָרגאַן, "יודישע רונדשוי", וועלכן דער האט באַשולדיקט אין ברית־שלום טענדענצן.

עס איז נאָך ניט קלאָר, ווער וועט אָנ־פירן די רעוויזיאָניסטישע אטאקע אויף וויצמאַנען, ווייל זשאַבאָטינסקי, ווערט פאַרשטאָנען, ציט פאַר צו וואַרטן ביז דר. וויצמאַן וועט ריידן. אייזדער מען וועט באַשליסן ווער זאָל ריידן פאַר די רעוויזי־אָניסטן.

דער פּאַראייניקטער אַרבעטער בלאָק האט אָפּגעהאַלטן כסדר'דיקע זיצונגען צו באַשטימען א שטעלונג צו דער וויצמאַן פראגע. די מערהייט פון'ם בלאָק האלט שטאַרק פאַר וויצמאַנען און זיין פּאָלי־טיק, און זיי ווילן אָן עקזעקוטיווע פון א קאָאַליציע פון אַלע פּאַרטייען, אויסער די רעוויזיאָניסטן, כאטש ש. קאַפּלאַנסקי, איינער פון די אַרבעטער פירער, האט שטאַרק אטאַקירט דעם וויצמאַן רעושן.

באַזעל, יולי 1 (איטא). — באַלד פאַר דער עפענונג פון'ם קאָנגרעס האָט דער אקציאָנס קאָמיטעט מיט א מערהייט שטאַרק געשניטן דעם סדר היום פון'ם קאָנגרעס, פאַרקירצנדיק זיינע טעג פון 10 צו 7. דאָס וועט אַזוי זיין דער ערשטער קאָנגרעס וואָס וועט פאַרענדיקן זיינע פאַרהאַנדלונגען אין איין וואָך.

דעם פאַרשלאָג צו פאַרקירצן די צייט, דורך שניידן די רעדעס אין דער סדר־היום, איז געמאַכט געווארן פון ריכטער ליכטסהיים, פירער פון די דייטשע רע־וויזיאָניסטן.

ערשטער רעדנער ביים 17טן ציוניסטישן קאָנגרעס

נחום סאָקאָלאָוו

איפגענומען ווארים ביי עפע־נונג פון קאָנגרעס

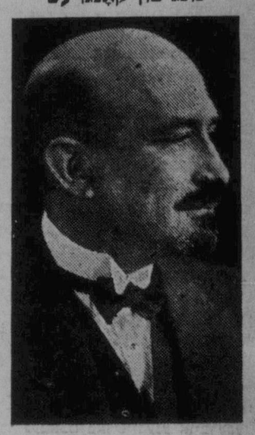

דר. חיים וויצמאַן

סאָקאָלאָוו רופט צו מוט אין פּנים פון שווערע איבערלעבונגען — שפּאַלטונג צווישן אַלגעמיי־נע ציוניסטן פאַרבליבן. — אַרבעטער כמעט סאַליד פאַר וויצמאַנען. — סדר היום פון קאָנ־גרעס געשניטן.

קאַנאַדער דעלעגאַציע האָפט צוגעלאָזן צו ווערן

(ספּעציעלע טעלעגראַמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

באַזעל, יולי 1 (איטא). — די גרויסע מוסטערמעסע אויריטאַריע, מיט פּלאַץ פאַר אַן עולם פון 1,500 מענשן, איינ־שליסנדיק כמעט 300 דעלעגאַטן און אַרום 200 צייטונגסלייט, איז געווען איבערגע־פילט ווען לעאָן מאַצקין האט געעפנט דעם 17טן ציוניסטישן קאָנגרעס פונקט 8.30 אוונט.

לעאָ מאַצקין האט פאַרגעשטעלט נחום סאָקאָלאָוו ווי דעם ערשטן רעדנער. סאָ־קאָלאָוו האט געלייענט זיין אַדרעס פון א פּאַפּיר, אין דייטש, בעת די דעלעגאַטן און נעסט האבן זיך צוגעהערט מיט דער גרעסטער אויסמערקזאַמקייט.

פינף מינוט פאַר דער עפענונג איז דר. וויצמאַן אריין אין זאַל מיט דער נאַנצער עקזעקוטיווע, און ער איז אוועק צו דער טריבונע. די גאַנצע מאַסע האט זיך אויפגעשטעלט אויף די פיס בעת ער איז אריין, אפלאַדירנדיק רוישיק פאַר עט־לאַכע מינוט.

די לאַזשן זיינען פאַרנומען פון א סך פאַראלאַמענטאַרישע גענסט און דיפּלאָמאַ־טישע באַאַמטע. צווישן זיי זיינען דאָ דיפּלאָמאַטישע פאַרשטייער פון איטאַליע, טשעכאָסלאָוואַקיע און אַנדערע מלוכות. דאָס בריטישע אויסלענדישע מיניסטער־יום אין פאַרטראָטן פון א הויכן באַאַמ־טן, ווי א אַבסעוואַטאָר.

סאָקאָלאָוס רעדע

נ. סאָקאָלאָוס האט אין זיין רעדע צווישן אַנדערע געזאָגט:

"אין 34 יאָר פון זיין געשיכטע, האט דער ציוניסטישער קאָנגרעס נאָך ניט גע־ווען באַלעסטיקט מיט אזא שווערער משא, ווי דער 17טער קאָנגרעס. מיר דאַרפן אָבער ניט פאַרצווייפלט ווערן ווען מיר באַגעגענען זיך מיט א דורכפאל, ווייל דער קאַמף פאַר א גערעכטער זאַך מוז פירן צום זיג.

"אַנדערע קאָנען עס אַרגופן אָפּטי־מיזם, אָבער אָפּטימיזם איז דאָך דער סוד פון דער פאַרהיטונג פון אונזער פאָלק. האָפענונגלאָזיקייט און ציוניזם זיינען 2 קאָנטראַסטן. פאַראויס אין ניט צוריק איז דאָס שלאָג־וואָרט פון ציוניזם.

"דער איצטיקער קאָנגרעס האט צו טאָן מיט ווירקלאַכקייטן און קוקט די פאַקטן גלייך אין פּנים אריין".

ריידנדיק וועגן די פּאַסיוונגען זינט רעס קאָנגרעס, האט סאָקאָלאָוו באַשריבן די פאַלעסטינער ראיאָטן וועט יעגלעס יאָר די מאַטיוון וואָס האבן זיי באַוואוינט, די פאַרשיידענע קאָמיסיעס וואָס האבן נאָכ־געפאָלגט און די אידישע פּראָטעסט באַ־וועגונג, וועלכע, ווי ער האט זיך אויס־געדריקט, זיינען געווען ווירדיק און זייר־נען ניט געווען געצילט קעגן די אראבער, ווייל "מיר גלויבן, אז דער זיכערסטער באַזיס פאַר פרידן איז א פאָליטיק פון קעגנזייטיקער פאַרשטענדיקונג און קענג־זייטיקן רעספּעקט צווישן דעם אידישן און אראבישן פאָלק".

די ערב קאָנגרעס פּאַסיוונגען

באַזעל, יולי 1 (איטא). — די קאָנג־דער דעלעגאַציע, וועלכע די קרעדענשלן קאָמיסיע האט ניט צוגעלאָזן צום קאָנ־גרעס אויבער דעם פּראָטעסט פון די רע־וויזיאָניסטן, האָפט אז זי וועט צוגעלאָזן ווערן, כאטש מען וועט דערפאַר דאַרף געבן איין כאַנדאַט צו די רעוויזי־אָניסטן.

באַזעל, יולי 1 (איטא). — די שאַנסן פאַר א פאַראייניקונג פון די אַלגעמיינע ציוניסטן זיינען אָפּגעשאוואַכט געווארן נעב־טען בייטאָג, ווען קומט בלוטיגעפעלד. דר. לאַנדסבערג און אַנדערע זיינען אַרויסגע־גאַנגען פון דער קאָנפערענץ אין פּראָטעסט קעגן ראבײ וויזעס היציקן אטאקע אויף דעם דייטשן ציוניסטישן אָרגאַן, "יודישע רונדשוי", וועלכן דער האט באַשולדיקט אין ברית־שלום טענדענצן.

עס איז נאָך ניט קלאָר, ווער וועט אָנ־פירן די רעוויזיאָניסטישע אטאקע אויף וויצמאַנען, ווייל זשאַבאָטינסקי, ווערט פאַרשטאָנען, ציט פאַר צו וואַרטן ביז דר. וויצמאַן וועט ריידן. אייזדער מען וועט באַשליסן ווער זאָל ריידן פאַר די רעוויזי־אָניסטן.

דער פּאַראייניקטער אַרבעטער בלאָק האט אָפּגעהאַלטן כסדר'דיקע זיצונגען צו באַשטימען א שטעלונג צו דער וויצמאַן פראגע. די מערהייט פון'ם בלאָק האלט שטאַרק פאַר וויצמאַנען און זיין פּאָלי־טיק, און זיי ווילן אָן עקזעקוטיווע פון א קאָאַליציע פון אַלע פּאַרטייען, אויסער די רעוויזיאָניסטן, כאטש ש. קאַפּלאַנסקי, איינער פון די אַרבעטער פירער, האט שטאַרק אטאַקירט דעם וויצמאַן רעושן.

באַזעל, יולי 1 (איטא). — באַלד פאַר דער עפענונג פון'ם קאָנגרעס האָט דער אקציאָנס קאָמיטעט מיט א מערהייט שטאַרק געשניטן דעם סדר היום פון'ם קאָנגרעס, פאַרקירצנדיק זיינע טעג פון 10 צו 7. דאָס וועט אַזוי זיין דער ערשטער קאָנגרעס וואָס וועט פאַרענדיקן זיינע פאַרהאַנדלונגען אין איין וואָך.

דעם פאַרשלאָג צו פאַרקירצן די צייט, דורך שניידן די רעדעס אין דער סדר־היום, איז געמאַכט געווארן פון ריכטער ליכטסהיים, פירער פון די דייטשע רע־וויזיאָניסטן.

מ. א. גרעי באַנייסטערט פון אידנברידזש יוביליי

אַלדערמאַן מ. א. גרעי, וועלכער האט פאַרטראָטן "דאס אידישע וואָרט" ביי דער 25 יאָריקער יוביליי פייערונג פון דער אידישער קאַלאָניע "אידנברידזש", איז נעכטן צוריקגעקומען אין שטאָט.

מר. גרעי איז באַנייסטערט פון די אי־דישע קאַלאָניסטן אין אידנברידזש, און ער איז צופרידן וואָס ער האט געהאט די געלעגענהייט ביי־צוואוינען די גרויסע פייר־ערונג און צו באַגריסן די אידישע קאָלאָ־ניסטן צו זייער יום־טוב.

—(::)—

קאָמוניסטישער טעראָר אין אידישן קוואַרטאַל

וואַרשע, יולי 1 (איטא). — פּאָליטי־שער טעראָר פון די קאָמוניסטן הערשט לעצטנס אין דעם אידישן קוואַרטאַל. נעכ־טען איז דאָ הירש קעניגסוואַלד דערשטאָ־כען געווארן אויף טויט פון קאָמוניסטן, דערפאַר וואָס ער האט נעראַרבעט אין זיין בּרודערס געשעפט, ניט געקוקט אויף אַן עקאָנאָמישן דיספּוט מיט די אַרבעט־טער.

—(::)—

שרעקלאַכע צרות פון אידן אין קורדיסטאַן

ירושלים, יולי 1 (איטא). — טרויעריקע באַריכטן זיינען פאַרפאַלגענען אויף אידן אין קורדיסטאַן זיינען דאָ איבערגעגעבן געווארן פון א גרופּע אידישע פליטלינ־גע וועלכע זיינען היינט אָהער אָנגעקומען פון קורדיסטאַן.

די פליטלינגע דערציילן, אז פון דריי־סיק אידישע פאַמיליעס אין האַמידי זיינען פינף אָפּגעוויזשט געווארן. אידישע הויי־זער זיינען צעראַבּרעכן געווארן און צוויי אידישע פרויען זיינען געקידנעפּט געווא־רען.

לויט די פליטלינגע גלויבן זיינען די אטאקעס א רעזולטאַט פון אַנטי־אידישע אַגיטאַציעס וואָס שטאַמען פון ירושלים אין וועלכע עס ווערט פאַרלאַנגט צו נע־מען בלוטיקע נקמה פון די פאַלעסטינער אידן "פאַר דעם בלוט וואָס זיי האבן פאַרגאָסן פון די מוסולמאַנער".

—(::)—

לעבנס מיטלען געפאָלן אויף 12 פּראָצענט אין 18 מאָנאַטן

די קאָנאַדער סטאַטיסטישע ביורא געלע־דעט, אז אין פאַרלויף פון די פאַרגאַנגע־נע אַכצן מאָנאַטן זיינען די פּרייזן אויף לעבנס מיטלען געפאָלן אויף צוועלף פּראָ־צענט.

די הויפּט רעדוקציע איז, לויטן באַריכט, געווען אויף שפּייז. די רעדוקציע אויף קויילן און באַלייכטונג איז געווען זייער א קליינע. דיהרגעגען (רענט) איז כמעט ווי איינגאַנגען ניט פאַרקלעגערט געווארן. אין אַנפאַנג פונם יאָר 1931 איז די רענט געווען פונקט אזוי הויך ווי מיט א יאָר פריער. די פּרייזן אויף קליידער זיינען אויף באַדייטנד נעפאַלן אין פאַרלויף פון די פאַרגאַנגענע אַכטעהאַלבן יאָר.

ערשטער פרוי ריכטערן — א דורכפאל

ריכטערן דזשיין נאַרים, ערשטע פרוי ריכטערן אין נור־יאָרק, איז פונ'ם הויכן

(שלוס אויף דער לעצטער זייט)

ווּאָס אויף דער וועלט קאָן פאַרלויפן

א שטעטל וואָס האנדלט אויף "קעש"

הופּערטאָן, איליאָי, איז א קליין שטע־טעל, איינגאנצן מיט א באַפעלקערונג פון זעקס טויזנט נפשות.

בעת הופּערסטאָנס גיגאנטישע שוועס־טער, שיקאָגאָ, האָט איר אונטערוועלט, איר פאַרפוילטן סיסטעם פון כאַכאַר און פּאָליטישן שווינדל און אין אזוי פאַרזונ־קען אין חובות אז זי קאָן ניט צאָלן קיין געהאלט אירע אָנגעשטעלטע און לערער אין די שולן, — ווייסט דאָס קליינע הו־פּערטאָן ניט פון אָט די אלע צרות.

ס'איז א שטיל און רואיק שטעטל, וואָס ווייס כמעט ניט פון פאַרברעכנס, זי האָט אירע ברוקירטע נאַסן, א קליינעם זאָאָלאָגישן גאָרטן, א מוניציפּאַלע אודי־טאָריע, א שטאָטיקע ביבליאָטעק, צוויי פיינע פּאַרקן און אַנדערע אויסבעסערונ־גען, — אַלץ געבויט פאַר מזומן געלט, און איז קיינעם ניט שולדיק קיין סענט חובות.

די שטאָט קלייבט זיך איצט צו צו בוי־ען א נייעם סיטי האַל, אנשטאָט דעם אלטן וואָס האָט מיט א פּאָר יאָר צוריק אָפּגעברענט. שפּאָרט מען איצט אָפּ געלט פאַר דעם, און מען וועט ניט אָנהויבן בויען, וואו מען וועט ניט האָבן די פולע נויטיקע סומע.

אָבער אפשר מערקווירדיקער פון אַלץ איז דעם שטעטל זיינען די געהאלטן וואָס דער מעיאָר און די ראַטמענער קריגן. דער מעיאָר קריגט — 50 סענט א יאָר, נער האָבן געקויפט און אריבערגעשטר־געלט פאַר זיין ווייב . . .

* * *

א פּאָר גרעניץ מעשה'לאך

אין די צאָל־אָמט קריגן אין מאַנטרעאָל צירקולירן די פאָלגענדיקע צוויי אינטערע־סאַנטע מעשה'לאך.

דאָס ערשטע מעשה'לע באַציט זיך אויף א ניו־יאָרקער טוריסט, וואָס האָט אין מאָנטרעאָל געקויפט א מייערן פוטער מאַנטל פאַר זיין פרוי אין ניו יאָרק.

אַזוי ווי ער האָט מורא געהאַט אז דער גרעניץ אָפּצאָל וועט זיין זייער הויך, האָט ער, כדי אויסצורייען זיך פונ'ם צאָל, גע־בעטן א מיידל אין איין געפאָן מיט אים אויף דעם עלבן צוג אַנצוטאָן דעם מאַנטל וועט עס דורכגיין ווי איר זאָך פאַר פּער־זענלכן עברויך.

זי האָט גערן געטאָן אים די טובה. אָבער ווען מען איז געקומען קיין ניו־יאָרק און דער מאַן האָט ביי איר געבעטן דעם מאַנטל צוריק, איז דאָס מיידל גע־ווארן אין כעס און האָט אויסגע'בטל'ט אַלע בייזע חלומות אויף זיין קאָפּ: זי וויין ניט, זאָגט זי, פון וואָס פאַר א מאַנ־טעל ער רעדט צו איר.

אחין—אחיה, פאַרפאַלן. דאָס מיידל גיט ניט קיין מאַנטל צוריק. זאָל ער זיך באַנוצן מיט פּאַליציי קאָן ער ניט, — ער אַליין וואָלט אַרעסטירט געווארן פאַר שמוגלען, און קיין צרות וואָלט אים ניט געפעלט.

און ער האָט מיט דער מראַצוויטיק געמוזט קוקן און שווייגן, ווי דאָס מיידל שפּאַ־צירט זיך אוועק דואיק אין מאַנטל, וועל־כען ער האָט געקויפט און אריבערגעשטר־געלט פאַר זיין ווייב . . .

* * *

דאָס צווייטע מעשה'לע האָט צו טאָן מיט א קאַנאַדער פאַר פאָלק, וואָס איז גע־פאָרן אין די שטאָטן און דאָרטן געפיערט זייער 25־יאָריקן חתונה יובילוי.

זיי האָבן מיט זיך געבראַכט צוריק א סך זילבערנע כלים, מתנות פון זייערע פריינט, און די צאָל באַאַמטע אין מאַנט־רעאָל האָבן פאַרלאַנגט גרעניץ אָפּצאָל.

טענה'ן יענע — מתנות, און פאַר מתנות דאַרף מען ניט צאָלן קיין "דיוטי".

האָבן זיך די צאָל באַאַמטע אָנגעהויבן באַראַמן. נאָכדעם קומען זיי צום פאָרל און פרעגן:

"ווי לאַנג, זאָגט איר, געווען פאַרהיי־ראַט? 25 יאָר? נו, דאַן זיינען דאָס ניט מתנות, נאָר טראָפּייען".

און מלחמה טראָפּייען זיינען פריי פון צאָל. מען האָט זיי געלאָזן אריינפירן די זילבערנע כלים אָן צאָל.

* * *

מיניסטער קריגט "קאַלטע פיס"

אַרום פינף טויזנט מענשן זיינען געווען אָנגעוועזנד ביים באַנקעט פון דעם אַנטע־ריאָר קאָנסערוואַטיוון פאַרבאַנד אָפּטאַ־האַלטן לעצטע וואָך אין טאָראָנטאָ.

צווישן די חשובע געסט ביים באַנקעט זיינען געווען דר. ה. דזש. מעניאָן, פון פּאַרט אַרטור, פעדעראַלער מיניסטער פון אייזנבאַנען און קאַנאַלן, און פּרעמיער הענרי פון אָנטאַריאָ, וועלכע זיינען געזעס־סען זייט ביי זייט.

דר. מעניאָן האָט זיך עפּעס ניט גע־פילט אינדערהיים, ווען ער האָט זיך אויעגגעשטעלט רעדן, האָט ער עפּעס גער־וועזן אַלב פון דעם פיס.

באַלד איז קלאָר געווארן די אורזאַך. ער האָט עס מאַקע אַליין דערקלערט:

"ווען פּרעמיער הענרי האָט זיך אויעג־געזעצט, האָט ער איבערגעקערט א גלאָז וואַסער. האַלב פון דעם איז איצט אין מיין שוך. ער וויל מיר אפּנים געבן "קאַל־טע פיס".

* * *

ערשטע פרוי ריכטערן — א דורכפאל

ריכטערן דזשיין נאַרים, ערשטע פרוי ריכטערן אין נור־יאָרק, איז פונ'ם הויכן

(שלוס אויף דער לעצטער זייט)

הייגט אָפּשייד אָוונט לכבוד דר. שפּירא

די הנוער העובד, און ברענטש 2 פּוע־לי ציון, פירן דורך הייגט אָן אָפּשייד אוונט לכבוד דר. יצחק שפּירא, וועלכער פאַרלאָזט ווינניפעג, נאָכדעם ווי ער האָט דאָ געוואוינט דריי יאָר.

די הנוער העובד, ווערט דורכגעפירט אינ'ם לאָקאַל פון דער הנוער העובד אַר־באַיטערהייט, 240 מאַריטאַבאַ עוועניו, אַלע פריינט פון דר. שפּירא זיינען געלאָדן צו קומען.

דר. יצחק שפּירא איז צוויי יאָר געווען דער פריינציפּאַל פון דער הינגער י. ל. פּרץ שול און איין יאָר איז ער געווען דער פריינציפּאַל פון דער אידישער פאָלקס שול, פון וועלכער ער איז אויך געווען איינער פון אירע גרינדער. ער איז אויך געווען אַן אַפּטער מיטאַרבעטער אין "דאָס אי־דישע וואָרט".

דר. שפּירא'ס נעסט מיט זיך די האַרציקע ברכות און גוטע וואונשן פון זיינע צאָל־רייכע חברים, גוטע פריינט און נאָענטע באַקאַנטע.

—(::)—

א. צ. א. קאָנפערענץ קומט קיין ווינניפעג אין יאָר 1932

גרענד פאָרקס, נ. ד., יוני 30. — ווינני־פעג איז אויסגעקליבן געווארן פאַר דעם קאָנווענשאָן פלאַץ פון דער נאָרד־וועסט אסאָסיאיישן פון "אלף, צדיק, אלף", יונגע ארגאניזאציע אונטער אויפזיכט פון בני־ברית, אין יאָר 1932. — לויט א באַ־שלוס אָנגענומען דאָ אויף דער הייי־יאָרי־קער פאָנווענשאָן.

הערי שער, גרענד־פאָרקס, איז דער ווייליק געווארן פּרעזידענט פון דער אסאָ־סיאיישן: אייב מעלין, פאָרגאָ, וויצע־פּרעזידענט; לענאַרד נילעס, פאָרגאָ, סעק־רעטאַר; דזשאָ אראָנאָוויטש, ווינניפעג, פאַרדזשענט־אָט־אַרמס.

לו גרין, ווינניפעג, און מאָרלי בראָונסטאָן מינאָט, האָבן דאָ געוואונען די גאָלף און טענים טורנירן פאָרגאָ.

—(::)—

א פּאָר גרעניץ מעשה'לאך

אין די צאָל־אָמט קריגן אין מאָנטרעאָל צירקולירן די פאָלגענדיקע צוויי אינטערע־סאַנטע מעשה'לאך.

דאָס ערשטע מעשה'לע באַציט זיך אויף א ניו־יאָרקער טוריסט, וואָס האָט אין מאָנטרעאָל געקויפט א מייערן פוטער מאַנטל פאַר זיין פרוי אין ניו יאָרק.

אַזוי ווי ער האָט מורא געהאַט אז דער גרעניץ אָפּצאָל וועט זיין זייער הויך, האָט ער, כדי אויסצורייען זיך פונ'ם צאָל, גע־בעטן א מיידל אין איין געפאָן מיט אים אויף דעם עלבן צוג אַנצוטאָן דעם מאַנטל וועט עס דורכגיין ווי איר זאָך פאַר פּער־זענלכן עברויך.

זי האָט גערן געטאָן אים די טובה. אָבער ווען מען איז געקומען קיין ניו־יאָרק און דער מאַן האָט ביי איר געבעטן דעם מאַנטל צוריק, איז דאָס מיידל גע־ווארן אין כעס און האָט אויסגע'בטל'ט אַלע בייזע חלומות אויף זיין קאָפּ: זי וויין ניט, זאָגט זי, פון וואָס פאַר א מאַנ־טעל ער רעדט צו איר.

אחין—אחיה, פאַרפאַלן. דאָס מיידל גיט ניט קיין מאַנטל צוריק. זאָל ער זיך באַנוצן מיט פּאָליציי קאָן ער ניט, — ער אַליין וואָלט אַרעסטירט געווארן פאַר שמוגלען, און קיין צרות וואָלט אים ניט געפעלט.

און ער האָט מיט דער מראַצוויטיק געמוזט קוקן און שווייגן, ווי דאָס מיידל שפּאַ־צירט זיך אוועק דואיק אין מאַנטל, וועל־כען ער האָט געקויפט און אריבערגעשטר־געלט פאַר זיין ווייב . . .

* * *

דאָס צווייטע מעשה'לע האָט צו טאָן מיט א קאַנאַדער פאַר פאָלק, וואָס איז גע־פאָרן אין די שטאָטן און דאָרטן געפיערט זייער 25־יאָריקן חתונה יובילוי.

זיי האָבן מיט זיך געבראַכט צוריק א סך זילבערנע כלים, מתנות פון זייערע פריינט, און די צאָל באַאַמטע אין מאָנט־רעאָל האָבן פאַרלאַנגט גרעניץ אָפּצאָל.

טענה'ן יענע — מתנות, און פאַר מתנות דאַרף מען ניט צאָלן קיין "דיוטי".

האָבן זיך די צאָל באַאַמטע אָנגעהויבן באַראַמן. נאָכדעם קומען זיי צום פאָרל און פרעגן:

"ווי לאַנג, זאָגט איר, געווען פאַרהיי־ראַט? 25 יאָר? נו, דאַן זיינען דאָס ניט מתנות, נאָר טראָפּייען".

און מלחמה טראָפּייען זיינען פריי פון צאָל. מען האָט זיי געלאָזן אריינפירן די זילבערנע כלים אָן צאָל.

* * *

מיניסטער קריגט "קאַלטע פיס"

אַרום פינף טויזנט מענשן זיינען געווען אָנגעוועזנד ביים באַנקעט פון דעם אַנטע־ריאָר קאָנסערוואַטיוון פאַרבאַנד אָפּטאַ־האַלטן לעצטע וואָך אין טאָראָנטאָ.

צווישן

THE ISRAELITE PRESS The only Jewish Newspaper in Western Canada.

ייִדישע וואָרט

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

הילף פון דער דאָמיניאָן רעגירונג

די לעצטע גערעטעניש באריכטן פון די פריירים צייגן, אז מערב קאַנאַדע שטיים פאַר א שווערן ווינטער, ניט בלויז פון ארבעטסלאָקייט, נאָר אויך פון ביטערער נויט צווישן א גרויסן טייל פון דער פארמער באפעלקערונג.

עס וואָלט געווען פון אונזער זייט נאריש צו פרובירן זיין אָפּטימיסטיש און טרייסטן זיך מיט גוטע האָפענונגען, פארזעענדיק אזוי די זייער ניט גינסטיקע לאַגע און פארנאַכלעסנדיק דאָס וואָס מיר מוזן איצט טאָן אויסצומיידן די דראָענדיקע קאַטאַסטראָפע. — צוגרייטן זיך צו איר און אָנגעמען די געהעריקע מיטלען, אז עס זאָל צו איר ניט קומען.

צום גליק איז די קאַטאַסטראָפע ניט קיין אומפאַרמיידלאַכע. קאַנאַדע איז נאָך געגוג רייך אין רעזורסן, אז איר באַפעלקערונג זאָל ניט דארפן ליידן קיין הונגער און נויט. עס זיינען דאָ געגוג נאַציאָנאַלע רייכטימער, און דער קרעדיט פון לאַנד איז גוט געגוג, אז מען זאָל קאָנען באַזאָרגן די באַפעלקערונג מיט ברויט צו דער זאַמ, מיט א בגד אויפ'ן לייב און מיט א וואָרימער דירה פאַר'ן ווינטער.

די מוניציפּאַליטעטן זיינען, אמת, פאַראָרימט און זיי האָבן דערגרייכט און שיר ניט איבערגעטראָפן זייערע שטייער מעגלאַכקייטן. די פּראָווינציעלע רעגירונגען זיינען אויך ניט אין קיין סך בעסערער לאַגע. אַלע אויגן קוקן דערפאַר איצט אויף דער דאָמיניאָן רעגירונג, דערוואַרטנדיק פון איר אז זי זאָל זיך שטעלן אויף דער הויך פון איר אויפגאַבע און זאָל מאַביליזירן די רייכטימער פונ'ם לאַנד, פונקט ווי זי וואָלט עס געטאָן אין פאַל פון אַן אַטאַקע פון אַן אויסערלאַכן שונא.

מט א געוויסער צייט צוריק האָט עס אויסגעזעען, ווי די פעדעראַלע רעגירונג וואָלט ניט באַגריפן די ערנסטקייט פון דער לאַגע און דיר ניט גינסטיקע אויסזיכטן אויף דער באַדיקער צוקונפט. פרעמיער בענעטט באַמערקונג איז הויך מיט א פאַר חדשים צוריק, אז די לאַגע אין דער וועסט איז נאָך ניט אזוי שלעכט ווי מען פּרובירט זי צו שילדערן, האָט געמאַכט אזא איינדרוק.

אָבער אויב מר. בענעטט האָט דאַן געמאַכט די דאָזיקע באַמערקונג ניט בלויז אין א מאָמענט פון אויפרעגונג, נאָר ער האָט זי ערנסט געמיינט, אָדער מיט דער האָפענונג אַזוי א גוטער גערעטעניש, זיינען מיר זיכער, אז ער האָט זיך איצט איבערצייגט אין זיין טעות, און, עס זיינען דאָ געגוג אורזאַכן צו גלויבן אז זיין רעגירונג איז גרייט צו פארנעמען זיך מיט'ן דרינגענדיקן פּראָבלעם אויף אַן ערנסטן אופן.

אויב די רעגירונג האָט נאָך מיט א קורצער צייט צוריק צוגעוויזן, האָט דער טור פונ'ם ארבעטס מיניסטער, סענאַטאָר ראָבערטסאָן, זי זיכער איבערצייגט, אז די לאַגע אין דער וועסט איז באמת קריטיש, אין אַין איר ניקע פונקטן, באַזונדערס אין גרויסע טיילן פון מאַסקאַטשעוואַן, וועט זי זיין קאַטאַסטראָפאַל וועגן קיין אקציע אויף ניט ניט אָנגענומען ווערן. סענאַטאָר ראָבערטסאָן אליין האָט גערעדט מיט טרערן אין די אויגן וועגן דער לאַגע אין די דאָזיקע געגנען, וואָס זיינען באַרימטע געוואָרן ווי דער תבואה שייכלער פון דער וועלט, און וואו צוליב דער טריקעניש וועלן די פארמערס ניט האָבן וואָס צו פאַרקויפן אפילו אויף די הערשנדיקע ניידריקע פּרייזן.

די קאָנפערענץ מיט די פריירי פּראָווינצן האָט ווייטער איבערצייגט פרעמיער מיניסטער בענעטט אין דער גרויסער ערנסטקייט און דרינגלאַכקייט פון דער לאַגע. און די פרעמיערן זיינען אוועקגעפאָרן פון אָטאַוואַ מיט'ן איינדרוק, אז דער פרעמיער מיניסטער פּלאַנעוועט באמת א הילף אקציע פאַר דער וועסט אויף א גראַנדיזען מאַסשטאַב.

וואָסערע פאַרמען עס וועט טראָגן און אין וואָס די הילף וועט באַשטיין איז נאָך דערווייל ניט באַקאַנט צו קיינעם, אויסער צו פרעמיער בענעטט אליין, עס איז אָבער זיכער, אז זי דאַרף און מוז דורכגעפירט ווערן אויף א גראַנדיזען מאַסשטאַב, אויב זי זאָל ענטפערן דער גרויס און דער דרינגלאַכקייט פון דער הערשנדיקער און פאַרשטייענדיקער נויט.

וועט פרעמיער בענעטט רעגירונג דערהויבן זיך צו דער ערנסטקייט פון דער אויפגאַבע וואָס דער גורל האָט אויף איר אַרויפגעלייגט, קאָן זי זיין זיכער, אז די געשיכטע וועט דאָס פאַרצייכענען צו איר קרעדיט.

באַד-פּלעצער אין ווייניפּעג

די שטיקנדיקע היצן פון די לעצטע טעג האָט געדאַרפט נאָך א מאָל איבערצייגן אונזערע שטאָטיקע פירער, ווי נויטיק ס'איז צו האָבן לאָקאַלע אָפענע באַד-פּלעצער אין ווייניפּעג.

עס איז אפשר געווען א נס, וואָס די עטלאַכע זייער הייסע טעג זיינען פאַרגאַנגען דאָ אָן קרבנות פון דערטרינקען זיך. אין אזאַלכע היצן איז שווער צוריקצוהאַלטן דעם עולם, באַזונדערס דעם קינדערשן, פון דער אייגנ'דיקער קילקייט פון די טייכן וואָס ציען זיך איבער דער ליינג און דער ברייט פון שטאָט, — און דאָס באַדן זיך אין טייך, אָן געהעריקער שוץ, איז פאַרבונדן מיט גרויסע געפאַרן, באַזונדערס פאַר'ן קליינוואַרג.

אָבער אויב די טייכן אין שטאָט האָבן ניט גענומען, צום גליק, קיין קרבנות, האָט אָבער די באַפעלקערונג, אין מיטן פון אזא עשירות מיט טייכען, שווער גלייטן פון די היצן, און האָט ניט געקאָנט געפינען קיין באַהעלטעניש פון איר, סיידן די וואָס האָבן די מעגלאַכקייטן און די מיטלען ארויסצופאָרן א פּופּציק מייל צו די ברעגן פון די לייקס.

ווייניפּעג וואָלט געדאַרפט האָבן אָפענע באַד פּלעצער ביי די ברעגן פון אירע טייכן, און זי וואָלט זיי געקאָנט זייער לייכט האָבן, אָן באַזונדערע אויסגאַבן און אפשר מיט פּראָפיטן.

סאַסקאַטון, מיט א סך א קלענערער באַפעלקערונג און מיט א סך קלענערע מיטלען, און מיט א טייך וואָס איז א סך געפערלאַכער פאַר באַדן זיך צוליב זיינע פאַרערטערישע וואַסערן, האָט שוין פון לאַנג אָן א זיכערן אָפּגעצאַמטן מוניציפּאַלן באַד-פּלאַץ אין טייך, מיט א קינסטלאַכן זאַמד-ברעג, און אונזער איינדרוק איז, אז די מוניציפּאַליטעט לייגט גאָרנישט ניט צו צו דעם, אויסער דער באַקוועמלאַכקייט און געזונט פון די ביירגער און די לעבנס וואָס ווערן דורך דעם געראַטעוועט, וואָס זיינען רייגע פּראָפיטן.

רעדזשיינע, אויף וויפל אונז איז באַקאַנט, האָט אויך א מוניציפּאַלן באַד-פּלאַץ אין דער קינסטלאַכער אָזערע ביים פאַרלאַמענט, און דאָס קאָסט אויך גאָרנישט צו די שטייער-צאָלער.

ווייניפּעג, מיט אירע צוויי גרויסע און פאַרהעלטנסמעסיק רואיקע טייכן, קאָן אַוואַדע האָבן אירע אייגענע אָפּגעצאַמטע און באַשיצטע באַד-פּלעצער, — ניט איינעם, נאָר עטלאַכע, און זיי זאָלן צאָלן פאַר זיך אליין, ווען מען זאָל אפילו רעכענען דעם מינימאַלסטן פּרייז פאַר באַנוצן זיך מיט די באַד-הייזער און פאַר באַד-קאָסטיומען.

עס איז צייט, אז די מוניציפּאַלע פאַרוואַלטונג זאָל א טראַכט טאָן וועגן דעם. איצט, ווען געזעלשאַפטלאַכע ארבעטן זיינען אזוי נויטיק פאַר'ן אויפהאַלט פון די ארבעטסלאָזע, איז די פאַסיקסטע צייט צו בויען אזעלכע מיט דעם מינימאַלסטן קאָסט, — די ארבעטסלאָזע מוזן דאָך אַלצאיינס אויפגעהאַלטן ווערן.

אין מיטן ים ...

פון הרב אשר זילבערשטיין

אויפגעשטאַנען, אָפּגעראַוונט, איבערגעביסן און אַרויף אויפ'ן דעק. דורכגייענדיק האָב איך באַמערקט אויפ'ן בולעטין, אז מיר געפינען זיך צווישן 350 נראַד לענג און 47 נראַד ברייט, וועלכעס הייסט פונקט אין מיטן ים.

איך ווייס ניט ווי אַנדערע, — איך האָב עפּעס געפילט אַנדערש: — איך בין אין דער מיט פון ים! — וועלן דאָך מענשן פון אייביק אָן דערגרייכן די מיט. דעם שפּיץ, דעם עק אָדער דעם דנא פון יעדער זאַך. וויפל מענשלאַכע קרבנות האָט שוין אָפּגעקאָסט די דערגרייכונג פון די ערד פאַר לוסן? און איך דייַנק אז דאָס גרעסטע געצאָלט וואָס דער פאַרשער קריגט פאַר זיינע אוממענשלאַכע מאַטערנישן און אומצאַליקע געפאַרן, איז ניט דער באַוואוסטזיין, אז ער האָט ביינעשטייערט צו דער וויסנשאַפט, אָדער דער כבוד און דאָס געלט וואָס ער קריגט נאָכדעם. — נאָר דאָס בעסטע באַצאָלט וואָס דער פאַרשער באַקומט, פאַר וועלכן עס איז ביי אים כדאי אַלעס צו ליידן, איז די מינוט ווען ער דערגרייכט דעם פּאַליוס או טראַכט זיך: — איך בין אויפן שפּיץ, אָדער אויפ'ן דנא פון דער וועלט!

די לופט איז וואַרם, קלאָר און דורכזיכטיק. דער הימל איז לויטער, די זון שיינט און דער ים אַרום איז שטיל און גלייך און גלאַט, ווי א גרויסער, קיילעכדיקער טונקלבלויער שפּיגל, און איך שפּאַציר אויפ'ן דעק הין און צוריק אין קאָן זיך זאָל ניט אָנקוקן אין דער שיינער, הערלאַכער בילד פון הימל און זון און ים. און ניט איך באַטראַכט דאָס בילד, נאָר איך בין אין מיטן פונ'ם בילד און ווער באַטראַכט מיך אין דפּל ווי ר' זוסיא חאָט געפילט אין סוכה, — א מצוה וואָס מ'קאָן אריין אין איר מיט די פאַנטעזיע...

און אור פאַרמאַכט די אויגן און פאַרטראַכט זיך און איר עפּנט זיי צוריק און — איר האָט גאָרניט אָנגעוואוירן; דאָס זעלבע בילד, דער זעלבער הימל און די זעלבע וואַסער. — איינטאַניק! קיין אומבייים, קיין פאַרשיידענקייט, קיין לאַנד-מאַרק! — אָבער נראַד אין דעם איינטאַניקייט לינט דער נאַנצער צויבער, דער נאַנצע שיינקייט און הערלאַכקייט פונ'ם בילד.

אַט אזוי האָט דאָך אויסגעזען: די וועלט אונזערע איידער די פאַרשייטע ערד האָט אַרויסגעשטעקט איר קאָפּ פון אונטער דער וואַסער און אָנגעהויבן זיך דרן! — און וויפל קאָלירן די ערד האָט פון דאַן אָן באַקומען! און וויפל מאָל זי האָט זיך שוין פון דאַן געביטן! — און וויפל מאָל זי בייט זיך יעדן טאָג! — און דער ים? — דער ים איז דער זעלבער. זיך א האָר ניט גע-ביטן. ער איז איינטאַניק, ווייל אַמאָל קאָן אַנדערש ניט זיין, אַמאָל איינטאַניק. מיר קאָנען ניט ליידן קיין איינטאַניקייט, ווייל מיר קאָנען קיין אַמאָל ניט ליידן, ווייל מיר זיינען פאַלש, ווייל מיר זיינען פון אַלערליי קאָלירן און מיר בייטן זיך שטענ-דיק, ווייל מיר אין יעדער זאַך זעען פאַר-שיידענאַרטיקייט און א שטענדיקע אומבייטונג.

אַלעס מוז אונטערגיין אויף דער ערד; מבול און פייער, יאָרן און דורות און פאַר-שרינט האָבן אומ'בראַחמנות'דיק צעבראָכן, צעשמעטערט און פאַרניכטעט די נאַנצע שאַפונג פון דער "בריאה" און האָבן אַנ-דערט אויף דע סאַרט געגעבן און — קיין סימן איז ניט געבליבן פון דער "מעשה בראשית"! און נאָר דער ים איז דער זעל-בער, פונקט ווי ער איז געווען ביי דער "בריאה" און איך דערזע פאַר זיך די "מע-שה בראשית" פונקט ווי נאָט האָט זיי באַ-שאַפן און איך זע איצט אַלץ וואָס איך האָב אין מיינע קינדער יאָרן ווי איך א חלום געפאַנטאַזירט, אָבער וועלכער האָט מיר אויסגעזען ווי א נעפּלדיקע פאַרנאַ-נעכטיק, ווי א טונקעלע מיסטישקייט, ווי א ווידערקול פון א ווייטער ווירקלאַכקייט. דער "בראשית" מיט'ן "תוהו ובוהו", מיטן "תהום" און מיט'ן "ריסט פון נאָט וואָס האָט געשוועבט אויף דער וואַסער". און איצט זע איך דאָס מיט מיינע אויגן, — איך זע די רייגע נאַטור, די פּרימיטיוויטעט און איר ערשטער הערלאַכקייט און אומ-שולדיקייט.

און איך שפּאַציר אויף דער אָפענער דעק און באַטראַכט די וואונדער פון נאָט אַרום מיר און באַטראַכט אויך די וואונדער וואָס זיין דורכגעטריבענע בשעפעניש — דאָס מענשל: — האָט נאָט געשאַפן: — די מאַנסטער שיף "ברעמען", די שווימענדיקע שטאָט פון פיר טויזנט איינוואוינער... דער ים-ניט-גוטער, דער וואַסער-רשע, וואָס גייט אין שטאָלץ און זיכער זיין וועג אויפ'ן רוקן פון גוטמוטיקן אָקעאַן און וואַרפט און שליידערט מיט'ן גרעסטן אימפּעט די וואַ-סער אַרום זיך, גלייך ווי דער ים דאַרף פאַר אים דורך-אַרץ האָבן און אים מאַכן א וועגן. און מיט זיין שטאָלץ און זיכערקייט באַאיינפלוסט ער אויף זיין באַשעפער דעם מענשן. און דער עולם, אַז א סימן פון שרעק, איז אזוי לוסטיק, אזוי פרייליאַך.

אָבער פּלוצלונג הויבט זיך אויף פון ער-געץ פון ים א שוואַרצער וואָלקן באַגלייט פון א שטאַרקן ווינט, וואָס האָט א בלאַז געטאָן אויפ'ן ים און — ס'איז אים ניט צו דערקענען! אוועק די נאַנצע שענקייט, מיט דער גלאַטקייט, מיט דער שפּיגלדי-קייט, — אַליין צעבראָכן זיין אייגן בילד, — און נעוואָרן איינגאַנצן עפּעס אַנדערש. און שרעקלאַכע בערג מיט וואַסער, איינס נאָכ'ן אַנדערן, אַן אויפהער, האָבן אַנג-דערט אויף דער אַנדערער, אַן אויפהער, האָבן אַנג-הויבן שטורעמען אונזער שיף, און דער גרויסער ים-תּקיף, דער וואַסער טשעמפּי-אָן, האָט זיך מעשה-שוואַכלינג אָנגעהויבן בויגן און וואַרפן און האָט מיט זיין איבער-שרעקן זיך אָנגעוואַרפן אויף א פּחד אויפ'ן עולם און איינס נאָכ'ן אַנדערן האָבן זיי זיך אָנגעהויבן אַראָפּרוקן פונ'ם דעק און זיינען אַנטלאָפן צו זיך אין די קאַבינען.

און נאָר איך איינער בין געבליבן אויף דעם דעק און ניט אויפגעהערט שפּאַצירן הין און צוריק, — איך כאַפּ א בוינ, א שטויס, א וויכטן, א וואַרף צום באַריער און — נאָך מיט מער האַסטיקייט, מיט מער דרייסטקייט זעץ איך פאַר מיין שפּאַ-ציר.

— וואָס איז דאָס געוואָרן מיט מיר-? וואו האָט זיך צו מיר גענומען אזא שטאַר-קייט? איך, דער שוואַכלינג, דער איבער-געשראָקענער פון בית-מדרש אַרויס, וואָס האָב שטענדיק מורא פאַר א קליין הינטל און פאַר א גרויסער קאַץ און פאַר א שוואַרצער נאַכט און פאַר א שטאַרקן דור-נער. — איך בין עס פּלוצלונג געוואָרן אזא העלד און האָב קיין מורא ניט פאַר קיין שטורמישן ים און פאַר קיין וואַקלענדיקער שיף! — איך ווייס וואָס עס הייסט אין מיטן ים. איך ווייס מיט וואָס עס שמעקט. איך ווייס וואָס עס הייסט א טיפקייט פון צען מוזיקס פון וואַסער פאַר א באַשעפּע-ניש וואָס האָט לוגנען אַנשטאַט ווערבערס, און הענט און פיס אַנשטאַט פלוס-פעדערן. — איך ווייס. אָבער איך ווייל דעם פון מיט אַלע זיינע געפאַרן, איך האָב פיינט די יב-שה. איך ווייל דעם ים, — ווייל דער ים איז קיינעמס ניט, ניט ענגלאַנדס, ניט פראַנק-רייכס, ניט קיינעמס ניט. דער ים איז נאָטס, "אשר לו הים" און ער איז אָדער קיינעמס ניט, אָדער מיינער אויך...

עס וואַרפט, עס וואַלקט, עס שלייַדערט, — נו, עס וואַרפט מיט אַלעמען גלייך! מיט מיר און מיט אייך! — איר אַנטלויפט גוויאַס, איר ווילט שוין גיך די יבשה, דאָרט וואו איר זייט רואיק און זיכער און נאָר מיט אונז אידן אַליין וואַרפט עס. — כ'ווייס איר ווילט ניט דעם ים. איר וואָלט וועלן אים אויסשעפּן, מאַכן פון אים יבשה, טעריטאָריע און דאָס באַלד איינטייל צווישן זיך. אַט פון אונזערט וועגן קיין טראַט ערד ניט לאַזן. איר וועט דאַן גע-רעכט זיין, איר וועט אונז אויפוויזן ווי יעדער פיס ערד איז אייך נויטיק, — פאַ-ליטיש, סטראַטעגיש. עטנאָגראַפיש און עקאָנאָמיש. אין ביי אייער בעסטן ווילן ביי אייער בעסטער און פריינטלאַכסטער באַציאונג צו אידן, קאָנט איר אונז אָבער, צו אייער גרוים באַדויערונג, ניט אוועק-נעבן קיין איין טראַט ערד. — איך ווייס. אָבער אַנטשולדיקט גויאַס! מיר וועלן ניט לאָזן אויסשעפּן דעם ים. און אויב עס וועלן זיך געפינען חכמים-רשעים וואָס וועלן דערפינדן אַן עצה אויף אויסשעפּן דעם ים, וועלן מיר אידן ניט לאָזן. — איך דער ערשטער און צו מיר, מסתמא נאָך אידן. — מיר וועלן זיך אוועקשטעלן מיט'ן גרעסטן מסירת-נפש, ניין ביזן בלוט אריין. איר וועט אויסשעפּן אַן מיר וועלן אריינ-ניסן צוריק. דער ים מוז בלייבן ים! עס לעבע דער ים!

דינסטאָג ר"ח תמוז, אויפ'ן "ברעמען".

די טרעגער פון די משיחישע באַוועגונגען ביי אידן

אַן אָפּהאַנדלונג פון אַלע באַוועגונגען פון משיחישער אויסלייזונג פון בר ککבאַ ביז הערצלע

פון יוסף שפּירא

(פּיר-אַן-צוואַנציקסטע פאָרזעצונג)

רבי משה די ליאָן און דער זהר

אין דעם דרייצנטן יאָרהונדערט האָבן מיר צו פאַרצייכענען נאָך א גרויסע דער שיינונג אין דער קבלה, און דאָס איז די אַנטפּלעקונג פון דעם "זהר", דער ספר וואָס איז שפּעטער געוואָרן פאַר אַלע מקובלים דער הויפּט ספר פון וועלכן זיי האָבן געשעפּט זייער באַייסטערונג.

דער זוהר איז אַנטדעקט געוואָרן פון רבי משה בן שם טוב די ליאָן (1250 — 1305), וועלכער איז אַליין דער פאַרפאַסער פון איינינקע קבלה ספרים. די ליאָן איז אַליין ניט געווען קיין גרויסער למדן ווי ס'איז געווען אבולאַפיאַ, ער האָט אָבער געהאַט א גרויסן טאַלאַנט צום שרייבן. זיין שפּראַך איז געווען א זייער אָנציענדיקע און ער האָט געקאָנט אויסטייטשן זאַכן אויף פאַרשיידענע אופנים.

די ליאָן האָט אָבער ניט פאַרנומען קיין צו גרויסן פּלאַץ אין דער קבלה וועלט ביז וואַנען ער איז ניט אַרויסגעקומען מיט זיין נייע אַנטפּלעקונג, אז ער האָט געפונען א ספר וואָס ר' שמעון בן יוחאי האָט אָנגעשריבן אין דער צייט ווען ער האָט זיך אויסבאַהאַלטן דרייצן יאָר אין דער הייל פאַר די רוימער. אונז איז שוין אויסגע-קומען אַז דערפאַר, ווי פיל פון די מיסטיקער האָבן זיך באַנוצט מיט דעם דאָזיקן מיטל אָנצורופן פאַרשיידענע נעמען אויף זיי נעמען פון גרולים מיט דער מיינונג אז די ליאָן אליין איז דער פערפאַסער פון דעם "זהר" און אַנדערע זיינען מיט דער מיינונג אז אבולאַפיאַ איז דער פאַרפאַסער.

דער "זהר" איז אינגיכן געוואָרן זייער פּאָפּולער און פאַרהייליקט. גלויבנדיק אז ר' שמעון בן יוחאי האָט געלערנט תורה פון נאָט אליין, איז די הייליקייט פון "זהר" געווען כמעט אזוי שטאַרק ווי פון דער תורה און ביז אין די לעצטע צייטן האָבן זיך געפונען אידן, וואָס האָבן געגלויבט, אז זאָגן "זהר", אויב אפילו מען פאַרשטייט ניט וואָס עס איז דאָרט געשריבן, איז גענוג צו רייניקן די נשמה און דערגענטערן צו נאָט.

עס איז דאָרט צו דערוואַרטן, אז דער משיחישער גלויבן זאָל אין אזא ספר ווי דער "זהר" פאַרנעמען א באַזונדער אָנגעזעענעס פּלאַץ. עס ווערן טאַקע אין דעם "זוהר" געמאַכט פאַרשיידענע אויסרעכענונגען אויף וועלכע עס האָבן זיך שפּעטער געשטיצט די פאַרשיידענע פאַלשע משיחים, פּפּעציעל שבתי צבי און יעקב פרענק.

איין אויסרעכענונג פון "זוהר" איז געשטיצט אויף דעם סמפּורש. די אותיות "ה" און "י" זיינען צעטיילט געוואָרן ווען די אידן זיינען אויסגעקומען אין גלות. די "ה" איינס אויף די ערשטע פינף טויזנט יאָר פון בריאת העולם, די "י" אויף דעם זעקסטן טויזנט. ווען עס וועט קומען דאָס זעקסטע טויזנט יאָר דאַן איז דער אָנ-פאַנג פון דער גאולה. עס קומען נאָך אָבער צו זעכציק יאָר, לויט דעם חשבון וואָס מען כפּל'ט די "י" (6) ביי "י" (10). לויט דעם איז דאָס יאָר פון אויסלייזונג ה"ס, (1300), נאָכדעם וועט די "ה" שטייגן אַלע זעכציק יאָר צו א הערערער מדרגה, ביז צו דעם יאָר 1840, ווען די טויערן פון חכמה וועלן זיך עפענען און די וועלט וועט ווערן גרייט פאַר דעם זיבעטן טויזנט יאָר, וואָס איז אין דער בחינה פון שבת. אַן אַנדער אויסרעכענונג איז אז דאָס משיח יאָר איז דאָס יאָר 1306.

ווייטער ווערט אויסגערעכנט אז די צוועלף שבטים שטעלן פאַר צוועלף הונ-דערט יאָר פון גלות, זייט דעם חורבן בית המקדש, דאָס קומט אויס דאָס יאָר 1268. נאָכדעם וועט זיך אָנפאַנגען די פינסטערע נאַכט פון אידנטום, וואָס וועט אָנהאַלטן 66 יאָר, דאַן, אין יאָר 1334, וועט משיח דערשיינען מיט 66 יאָר שפּעטער (1400) וועט די אותיות פון קאָטט נאָמען זיך באַווייזן אין זייער נאַנצער לויטער-קייט. מיט 132 יאָר שפּעטער וועלן אויפשטיין די טויטע פון אַרץ-ישראל און מיט 144 יאָר שפּעטער (1676) וועט פאָרקומען תחית המתים פון די אַנדערע לענדער.

עס זיינען פאַראַן נאָך אַנדערע אויסרעכענונגען אין "זוהר" פאַר דעם יאָר פון משיח'ס קומען מיט פאַר דעם יאָר פון תחית המתים, און איינער פון זיי איז דאָס יאָר ת"ח. (1608), וואָס איז שפּעטער אָנגעגעבן געוואָרן פון שבתי צבי פאַר דעם יאָר פון אידישער אויסלייזונג.

דער "זוהר" באַשרייבט אויך ווי אזוי עס וועט פאָרקומען די אידישע אויס-לייזונג. איידער משיח וועט קומען וועלן אידן אויסשטיין גרויסע רדיפות און אַלע פעלקער וועלן קאָנקורירן מיט זייער אונטערדריקן די אידן און "די לעצטע צרות וועלן מאַכן פאַרגעסן די ערשטע". דער משיח וועט זיך צוערשט באַווייזן אין גליל. די פעלקער וועלן פירן א מלחמה מיט אים און ער וועט זיגן. פיל דערפון דערמאָנט די אַנדערע בילדער וואָס זיינען געמאָלן געוואָרן אין די פאַרשיידענע אַנטפּלעקונגען און אין די פאַראויסזאָגונגען פון רבי סעדיה גאון, רב האי גאון און אַנדערע.

דער משיח ווערט אין "זוהר" אויך פאָרגעשטעלט אַלס א ליידנדער און א קראַנקער, ווי ער ווערט פאָרגעשטעלט אין תלמוד און אין דער שפּעטערדיקער ליטעראַטור.

(מיר האָבן מיט די דאָזיקע שורות ניט אויסגעשפּט דאָס אַלעס וואָס ווערט געזאָגט אין "זוהר" ווען משיח'ן און זיין איינפלוס אויף דער קבלה וועלט. אונזער צוועק איז אָבער געווען בלויז צו דערמאָנען אים אויף וויפל עס האָט צו טאָן מיט דער תקופה ביי וועלכער מיר האַלטן און די נייע ווענדונג וואָס ער האָט גע-נומען דער אַנטוויקלונג פון משיחישן אידעאַל.)

משה באַטאַרעל

ווען עס איז פאַראיבער דאָס יאָר 1358, וואָס איז ביי פיל מיסטיקער געווען אויסגערעכנט אַלס דאָס יאָר פון אידישער אויסלייזונג און משיח האָט זיך ניט באַוויזן, האָט דאָס געהאַט א ווירקונג אז עס זאָל פאַר א צייט אָפּגעשטעלט ווערן די אַרבעט פון אויסרעכענען דאָס משיח יאָר. דאָס קאָן אָנגענומען ווערן פאַר אַן אורזאַך וואָרום אין דער צווייטער העלפט פון פערצנטן יאָרהונדערט, האָבן זיך ניט באַוויזן קיין משיחים. אָדער אזעלכע וואָס זאָלן זיך פּראָקלאַמירן אַלס די אָנזאָגער פון דעם טאָג פון דער גאולה.

אין דעם דאָזיקן פּעריאָד קאָן מען פאַרצייכענען בלויז איין משיח און דאָס איז משה באַטאַרעל, א אידישער געלערנטער און בעל מקובל אין שפּאַניע, וועלכער האָט געלעבט אין דער צווייטער טייל פון פערצנטן יאָרהונדערט.

דאָס אידישע לעבן אין שפּאַניע איז אין די לעצטע צענדליק יאָר פון דעם פערצנטן יאָרהונדערט געוואָרן א גהינום. דער "שוואַרצער פעסט" בלבול, דער ברור-דער קריג פאַר דער שפּאַנישער מלוכה, ווען יעדער צד האָט געזוכט צו באַשולדיקן די אידן אין אויסרייהייט, זיינען געווען די סבות פאַר רדיפות אויף אידן, וואָס זיינען געוואָרן אין שטאַרקער, ביז צו דעם יאָר 1492, ווען אידן זיינען אַרויסגע-טריבן געוואָרן פון דעם לאַנד. אויך די לאַגע פון אידן אין אַנדערע לענדער איז ניט געווען בעסער. דער עלילת דם האָט געפאָדערט זיינע קרבנות און די "גאָלדענע תקופה" האָט אָנגעפאַנגען צו פאַרשווינדן.

משה באַטאַרעל וועלכער האָט אָנגעשריבן א פּירות אויף דעם "ספר יצירה" און וועלכער האָט געגעבן א שבועה, אז ער האָט ניט דורכגעלאָזן קיין איין ספר פון דער קבלה, ניט דורכשטודירנדיק עס גענוי, האָט זיך אין דעם יאָר 1893 דערקלערט פאַר משיח. ער האָט געלאָזט וויסן, אז אליהו הנביא האָט זיך צו אים באַוויזן און אים געקרוינט אַלס א נביא און ער האָט געפאָדערט אז די אידישע חכמים פון זיין דור זאָלן אים אַנערקענען אַלס דעם הויפּט פון די סנהדרין.

בוטאַרעל האָט געקראָגן א גרויסע אָנהייַנגערשאַפט, צוליב דעם וואָס מען האָט באַטראַכט די אידישע רדיפות אַלס די "חבלי משיח" און אויב מען האָט אים ניט אָנגענומען פאַר קיין משיח, האָט מען געוואָלט גלויבן, אז ער איז זיין אָנזאָגער, אפילו אזא פּרעזעלאַכקייט ווי ר' חסדאי קרשקש (1340—1410), וועל-כער איז געווען קענ משיחישע אויסרעכענונגען, איז לויט ווי מען קאָן אַרויסנעמען

(שלום אויף זייט 3)

דער פאַרשטערטער שלום מיט די "גוטע שכנים"

פון י. אייגער (ירושלים)

דער שלום צווישן דער אידישער קאָ-לאָניע מוצא, לעבן ירושלים, און דעם שכנות'דיקן אַראַבישן "דאָרף קאַלאָניע", וועלכער איז אקאַרשט געשלאָסן געוואָרן, און וועגן וועלכן וו. זשאַבאָטינסקי איז געגעשריבן טיף רירנדן אַרטיקל "גוטע שכנים", וואו ער בלאָמירט די מוצא'ער קאַלאָניסטן וואָרום זיי האָבן דאָס געטאָן, איז שוין אזוי געשוויגן פאַרשטערט גע-וואָרן. ניט חלילה איבער וועלכן עס איז פון די צדדים, נאָר איבער א פּראָצעס אין רעגירונגס געריכט וועגן יענעם עניָן. אין דעם זעלבן 24טן אוגוסט 1929, ווען די "גוטע שכנים" זיינען באַפאַלן די קאַלאָניסטישע פאַמיליע מאַקלאָף און האָבן דאָרט דערמאָרדעט און פאַרברענט זיבן נפשות, זיינען זיי אויף באַפאַלן דעם עלטסטן, און רייכסטן מוצא'ער קאַלאָ-ני'סט בראַזע און האָבן געוואָלט מאַכן דעם זעלבן שפּיל; נאָר דאָ האָבן זיי זיך אָנגעשטויסן אויף א ווידערשטאַנד מיט געוועהר און זיי האָבן זייער שרעקלאַכן פאַלאַן ניט געקאָנט דורכפירן. 12 אַראַ-בער, וועלכע מען האָט באַשולדיקט אינם מאָרד ביי מאַקלאָפ'ן, זיינען אַלע דאָ מאַלסט געווען פריינגעשפּראָכן, ווייל עס זיינען ניט געווען גענוג באַווייזן. דאָס זיינען די צוועלף "ניט געראַנגענע", דאָס באַפרייען פון וועלכע עס האָט געמאַכט א שרעקלאַכן רושם אויף דעם גאַנצן ישוב.

הויפּטזעכלאַך, פון איינעם פון זיי מיט דעם נאָמען צאַלאַף זיר, אויף וועלכן אַלע האָבן געטייטלט מיט די פינגער אַלס מערדער פון די אומגליקלאַכע מאַקלאָפס; זיין אַרומגיין אויף דער פריי אין געפּוצט שיך פלעגט פאַרשאַפן גרויס צער יעדן איינעם, וואָס האָט אים געזען.

פאַרגעסטערן איז געווען דער פּראָצעס איבער פערצן אַראַבער, וועלכע דאָך באַטייליקט אינם אָנפאַל אויף דער הויז פון בראַזע. צוויישן זיי האָט זיך ווידער געפונען דער העלד צאַלאַך זיר, נאָר דאָס מאָל איז ער טרוקן ניט אַרויס — מען האָט אים מיט נאָך צוויי אַראַבער פאַר-אורטיילט צו פינף יאָר געפענגעניש מיט צוואַנגס אַרבעט. אָבער איצט איז דער פּראָצעס אַריבער נאָר אומבאַמערקט. קיי-נער האָט וועגן אים ניט גערעדט. די געזעלשאַפט האָט ניט אַרויסגעוויזן קיין שום אינטערעס; בלויז שוין נאָכן פּראָ-צעס האָבן די צייטונגען קורץ מודיע גע-ווען דעם אורטייל און די נעמען פון די פאַראורטיילטע. צו דערפאַר וואָס בראַזעס פאַמיליע איז אַרויס בשלום און קיין נעפענגעניש. צו וועט איצט אויך די הע-ערער אינסטאַנץ ניט קאָנען פאַרטראָגן, וואָס דער בלוטיקער צאַלאַף איז ניט אויף דער פריי אין געפּוצטע שיך — דאָס וועט אָנגעטאָן צוקונפט צייגן.

אַלנפאַלס, ווי עס זאָל ניט זיין, איז דער פריש געשלאָסענער שלום פאַרשטערט געוואָרן. ער איז ניט צערייסן, ווייל ביידע צדדים האָבן דאָך געוואָלט, אז עס שטיים נאָך פאַר א פּראָצעס, וועלכער קאָן זיך אויסלאָזן טרויעריק פאַר איינעם פונם דאָרף, אָבער דער שלום איז צושטערט. אויב די אַראַבער זיינען באַטרייבט, וואָס מען האָט פאַראורטיילט דריי פון זיי, זיינען די אידן נאָך פיל מער אויפגערעגט דורך דעם, וואָס דער פּראָצעס האָט אָנ-געריכט די אַלטע וואונדן, אויפגעוועקט דעם אַלטן ווייטאָג — די אומגעקומענע זיבן אומשולדיקע נפשות. און עס וועט ווידער מוזן אויבערגיין א שטיקל צייט ביז די געמיטער וועלן זיך באַרואיקן; וואָס ביידע צדדים וויל, ווייל לעבן אין אזא נאָענטער שכנות און אימער מורא האָבן, אימער באַגלייטן איינער דעם 2טן מיט א בייזן קוק, מיט האַס, מיט חשד, פאַרבייפאָרן, פאַרבייגיין און ניט באַגריסן זיך, דאָס איז זייער שווער און טא

פרינקט בעלס דושינרושער אייל ארענדוש
דריי באשטעלט א קיים היינט
BELL BOTTLING CO. (באַרעריקי פריעדר) PHONE 51 591

זינדיק בלוט

א חעכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

פון א. ר.

(פאָרזעצונג)

גאָלדס פּנים איז געווען צעוויטאַנט הערנדיק ווי עני ווייַנט און בעט זיך ביי אים ער זאָל אָפּלאָזן איר האַנט. ער האָט מיטגעפילט איר ווייטאָג און עס האָט גע־קריצט מיט די ציין פון דעם.

— וואָס איז דאָרט ? — האָט ביטרים געשעפּטשעט.

—ער פיינגט זי.

— ער שלאָגט זי ?

גאָלד האָט צוגעשאָקלט מיטן קאָפּ. און ביטרים האָט זיך געשאָקלט און זי זי האָט פאַרבראַכן אירע הענט פון צער און מיטגעפיל. שפּעטער אַבער האָט גאָלדס פּנים אויפגעשיינט. ביטרים האָט דער־קענט אז זיין פּנים איז צופרידן און זי האָט זיך קוים איינגעהאַלטן אים נישט איבערצופירען. וואָס ער הערט. זי האָט אַפּאַר מאָל געמאַכט א פרוב אים עפּעס צו פרעגן, נאָר ער האָט מיט דער האַנט איר געגעבן א צייכן אז זי זאָל שווייגן און אים נישט שטערן.

ערגעלאַך האָט גאָלד זיך צעשמייכלט און ער האָט אָפּגעגעבן דעם אַטעם.

— נו, וואָס ? — האָט ביטרים גע־שעפּטשעט.

— זיי זיינען איצט שטיל געוואָרן.

— שטיל געוואָרן ?

— יאָ, זי האָט שוין געזיגט — איך ווייס שוין אַלץ.

— יאָ ? ווירקלאַך ?

—יאָ — עס וועט זען אַלרייט, ער וועט נאָך מסתמא רייד־ן.

ער האָט איבערגעגעבן דעם אַפּאַראַט ביטריסן.

— איר קאָנט זיך איינהערן איצט, און ווען זיי וועלן ווידער אָנפאַנגען רעדן וועט איר מיר איבערגעבן דעם אַפּאַראַט צוריק.

— אַלרייט !

ער האָט דאָס צעטעלעך צענויפגעלייגט קעל קעשענע א נאָטיץ ביכל און ער האָט אַרויסגעריסן א בלעטל און ער האָט אויף דעם אויפגעשריבן :

— טרעט נישט אָפּ — וואַרט אויף ווייטערדיקע אינסטרוקציעס — עס איז זייער וויכטיק.

ער האָט דאָס צעטעלעך צענויפגעלייגט, אריינגעלייגט אין דעם א מטבע, כדי דער ווינט זאָל עס נישט אַוועקטראָגן, ער איז צוגעגאַנגען צום פענסטער, האָט עס אונטערגעהויבן און ער האָט דאָס צעטעלע אַרויסגעוואָרפן ער האָט אַרויסגערוקט זיין קאָפּ און ער האָט אַרויסגעקוקט אין דרויסן. דער דעטעקטיוו האָט זיך דאָרט אַרומגעדרייט, האָט אים באַמערקט און ער האָט געגעבן א לייכטן שאָקל מיטן קאָפּ.

גאָלד האָט צו אים א וואַנק געטאָן און נאָכהער איז ער צוריק אַוועק צום און ער האָט צוריק איבערגענומען דעם אַפּאַ־ראַט אין זיינע הענט.

דערווייל האָט ער אויפגעכאַפּט א שטי־לען שאַרף פון יענער זייט טיר. עפּעס ווי שטילע טריט האָבן זיך דערנענטערט פון דער אַנדערער זייט טיר. ער האָט גלייך געגעבן א לייג אַרונטער דעם אַפּאַ־ראַט אונטערן קישן און ביידע, ער און ביטרים זיינען גלייך אַרונטער דער קאַלדרע און ער האָט פאַרלאָשן די ליכט. ביידע זיינען געלעגן שטיל און האָבן זיך געמאַכט ווי זיי שלאָפן. אַבער די טריט פון יענער זייט טיר האָבן זיך מער ניט געהערט. זיי האָבן געוואַרט א ווייַלע, דערנאָך האָט זיך גאָלד אויפ־געוועצט, האָט ווידער געכאַפּט דעם אַפּאַ־ראַט פון אונטערן קישן, האָט אים צוגע־לייגט צום אויער און ער האָט ווידער דער־הערט רייד.

ער האָט זיך אויפמערקזאַם גענומען אויסטאָן.

— מעקס !

— וואָס ווילסטו ?

— עס איז דאָך שוין שטאַרק שפּעט. לייג זיך שלאָפן.

—אַזוי האָט געזאָגט עני צו דאָ־ענבערגן. ער האָט איר נישט געענט־פערט, אַבער ער האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף דער בעט און ער האָט זיך גענומען אויסטאָן.

אין מיטן אויסטאָן איז ער געבליבן זיצן, ער האָט זיך פאַרטראַכט און ער האָט אָפּגעוויפּעט.

— וואָס איז דיר מעקס ? וואָס איז ווידער ?

ער האָט אָנגעקוקט ענין מיט טרויע־ריקע אויגן און ער האָט אין דער שטיל געזאָגט :

— איך ווייס אַלץ נישט וואָס עס טוט זיך אַרום מיר. עפּעס שרעקט מיך דאָס האַרץ.

— וואָס שרעקט דיר ?

— איך ווייס ניט. עס שרעקט מיר און גענוג. עפּעס דאַכט זיך מיר כסדר אַז מען לאָקערט אויף מיר, אַז עפּעס האָט מען אויסגעשטעלט א פאַסטקע פאַר מיר. איך האָב אַלץ מורא אַז ביטרים האָט אהער געבראַכט א דעטעקטיוו. איך גלויב נישט אַז דאָס זאָל זיין באַנטשיק.

— וואָס דיר קאָן איינפאַלן ! דו ביזט שטאַרק צערודערט און דיר דאַכט זיך אויס — איבערריקנס — איז דען נישטאָ קיין עצה ? דו קאָנסט זיך עס גרינג דערוויסן !

— מאַרגן וועל איך שוין וויסן אויף זיכער.

— מיר האָבן אָפּגערעדט אַז מאָרגן, נאָכמיטאָג, וועלן מיר זיך אַלע צענויפקר־מען אויף א פאַרטי. מיר וועלן זיי אויף איינלאַדן — ער וועט דאָך גיין — דאָרט וועלן מיר שוין אַלץ וויסן אויף זיכער.

— ווי אַזוי ?

— עס וועלן דאָרט זיין באַנטשיקס חברים. זיי וועלן אים שוין דערקענען. און א חוץ דעם, וועט דאָרט זיין דער אַנגעס וואָס איז אונזערער —

עני האָט פאַרשטאַנען אַז ער מיינט בוירקן, אַבער זי האָט זיך געמאַכט נישט וויסנדיק און זי האָט איבערגעפרעגט :

— וועמען מיינסטו ?

— אַס דער, וועמען איך האָב איבער־געגעבן. מיין רעוואָלווער, נאָכדעם ווי איך בין אַראָפּגעשפּרונגען פון דער מאַ־שין, און ער האָט אים אַריינגעלייגט צו סעמ'ען אין קעשענע, ער איז אין דעם פאַראינטערעסירט נישט ווייניקער פון מיר — אויב דאָס איז א דעטעקטיוו וועט ער אים שוין דערטאָפּן — מען דאַרף נאָר זען אים נישט אויסצולאָזן פון דאַנען ביז מיר וועלן צוזאַמען מיט אים גיין אויף דער פאַרטי — ס'וועט שוין זיין אַלרייט. איך וועל אים שוין פון מיינע הענט ניט אַרויסלאָזן — איך וועל אים שוין ברייַנגען. און אויב ער איז א דעטעקטיוו — וועלן מיר שוין דאָרט פאַרטיק ווערן מיט אים.

— ריכטיק — האָט עני געזאָגט — דאָס איז די בעסטע עצה. דער אַנענט איז דאָך פאַראינטערעסירט אין דעם נישט ווייניקער פון דיר. —

— זיכער — איך האָב טאַקע דעם דע־טעקטיוו דערשאָפן, אַבער ער האָט דאָך דעם רעוואָלווער אַריינגעלייגט צו סעמ'ען אין קעשענע.

—און דאָך דיינק איך אַז דו האָסט א טעות.

— אַז דיין חשד איז אַן אומזיסטער. דו טרייבסט אים אַוועק דערשיכן דעם דעטעקטיוו ? איך האָב דאָך אַזוי אויך געגעבן אַן אַנטלויפן.

(ווייטערעס קומט)

בריוו אין רעדאַקציע

זכרונות פון אידנברידזש

ווערטער רעדאַקטאָר פון "דאָס אידישע וואָרט" :

אויסנוצנדיק די געלעגענהייט פון דעם 25טן יובילײ פון דער אידישער פאָלגנדע אידנברידזש, ביטע צו דרוקן פאָלגנדע עראינערונגען, פאַר וואָס איך בין אייך זייער דאַנקבאַר :

מיין ערשטע באַגעגעניש מיט אידברי־דזשער אידן איז געווען דעם ווינטער פון 1912-13 אין מעלפאָרט, סאַסק. קיין מעל־פאָרט פלעגן זיי אַלע קומען, ווייל זי איז א היבשע שטעטל מיט גרעסערע קראָ־מען, באַנקן, און דער לאַנד אַפּיס וואו אַלע פלעגן קומען זוכן די "האַמסטעדס". אין דער צייט וואָס איך בין געווען אין מעלפאָרט איז דאָס געווען מיין צווייטער יאָר אין לאַנד און אין איך האָב אויף אַלעס געקוקט מיט באַוואונדערונג, און די גרעסטע איבעראַשונג פאַר מיר איז טאַ־קע געווען צו זען אידישע "חלעבאַראַ־ראַבעס", ערד אַרבעטער וועלכע האָבן גערעדט אידיש, אויסגעקוקט ווי אידן און נעטאָן נישט אידישע אַרבעט.

מיט דעם ערשטן צו באַקענען זיך איז געווען מר. רינדער, א הויכער דאַרער איד וועלכער איז געווען נישט נאָר אַן ערד אַרבעטער, נאָר א טרעפּער אויף. ער פלעגט אָפט ברייַנגען פאַרשיידענע פעקלעך צו פאַרקויפן אין דער מראָם אין וועלכער איך בין געווען אָנגעשטעלט. דעם בעסטן אייַנ־דרוק האָבן אויף מיר געמאַכט די ווי־קערס, דער אַלטער מר. בוקוואַלד ע"ה. די באַגעגעניש מיט זיי וועט איך קיינמאָל ניט פאַרגעסן, איך האָב אויף זיי גע־קוקט עפּעס מיט גאָר אַנדערע אויגן. אין זיי האָב איך געזען אידעאַליסטן, — מענשן, וועלכע האָבן זיך אונטערגענומען צו וויזן דער גויאישער וועלט, — אַז אידן זיינען אויף פּייאיק צו שאַפן אויף דעם באָדן.

עס איז געווען זייער א קאַלטער טאָג, אין שטעטל זיינען קיין פאַרמערס ניט אַריינגעקומען יענעם טאָג, נאָר מיט דעם צוג פון אידנברידזש זיינען געקומען די וויקער ברידער, דער אַלטער מר. בוק־וואַלד, מר. רייזין און נאָך א פּאָר, — איך געדיינק נישט ווער. וועגן זיי זיינען אַריינגעקומען אין דער קראָם ווי איך האָב געאַרבעט בין איך געבליבן שטיין א באַצויבערטער, איך האָב געהערט די אידישע שפּראַך פון מענשן וועלכע קוקן נישט אויס ווי אידן. זייער קליידונג פּונקט אַזוי ווי די אַנדערע פון דעם פאַרמערישן געגנט, — פוטערנע פּעלצן מיט מאַ־קאַסינס אויף זייערע פיס. איך בין גע־ווען זייער נייגעריק צו וויסן ווי אַזוי זיי לעבן און ווי אַזוי זיי אַרבעטן אויף דעם לאַנד. איינער פון די וויקערס, וועלכער איז פאַרטיק געווען מיט זיינע געשעפטן פריער פון די אַנדערע, געדייַנק איך, האָט ער זיך אַנידערגעזעצט אויף טיש און ער האָט מיר אַוועקגעפירט אין א פאַנטאַסטישער וועלט. ער האָט מיר גע־מאַלט דאָס לעבן אויף גרעסערע פאַרמס, די שווערקייטן מיט וועלכע זיי האָבן גע־מוזט קעמפן, — און דאָס צופרידנהייט אויף זיין געזיכט האָט געוויזן אַז זיי זיי־נען אַרויס די זינער אין דעם שרעקלאַכן קאַמף. איך האָב זיך געפילט שטאָלץ, אין די עטלאַכע מענשן פון אידנ־ברידזש האָב איך געזען א צוקונפט פאַר דאָס אידישע פאָלק. און נאָך מער, איך האָב זיך געפילט נאָך גרעסער ווען ער האָט מיר דערציילט אַז אין אידנברידזש איז דער פאַסטמאַסטער א איד, און דער "רישיי פּי" אויך א איד, און די קאַלאָניע טראָגט א אידישן נאָמען. איך האָב זיך אַרומגעדרייט, געוויס, געוויס דאַרף מען וויסן אויף זיכער — אַלץ קאָן זיך טרעפן, נו, וועסטו דאָך שוין מאַרגן דאָס אַלץ אויס־געפינען — אָבער איצט איז שוין צייט צו שלאָפן — עס איז שוין זייער שפּעט. לייג זיך . . .

— און אַז איך וועל זיך לייגן ? — וועל איך דען שלאָפן ?

— אַז ער שטייט מיר כסדר פאַר דיי אויגן.

—וועמען מיינסטו ? — סעמ'ען ?

—יאָ. ער טרעט נישט אָפּ פון מיר. מיר דאַכט זיך אַלץ, אַז איך הער אים רעדן און טענה'ן צו מיר : — וואָס האָס־טו געטאָן צו מיר ? פאַרוואָס קומט מיר צו שטאַרבן ? דו ווייסט דאָך אַז נישט איך האָב געשאָסן, נאָר דו ? פאַר־וואָס זשע ? איך בין נאָך אַזוי יונג ?

עני האָט פאַרשטאַנען אַז דאָס פאַר־לאַנגט ער פון איר אַז זי זאָל אים טרייס־טען און זי האָט זיך אָנגערופן :

— שוין ווידער מיט דיינע נאַרישע רייד ? און ווען דו וואָלסט אַריינגעפאָ־לען וואָלט בעסער געווען ?

— וואָס זאָגסטו ?

— געוויס : איר האָט ביידע גע־פירט פאַרטנערשאַפט. דו האָסט גע־מיינט גוט, דו האָסט געוואָלט אַז איר זאָלט זיך ביידע דורכרייסן. איז וואָס איז דער אונטערשייד ווער עס האָט געשאָסן? האָסטו געשאָסן, אָבער דו האָסט דאָך עס געטאָן פאַר אייך ביידן ! האָט זיך גע־מאַכט גראָד אַזוי, א זער אי זאַרייַנגע־פאָלן און דו האָסט זיך געראַטעוועט — איז עס דיין גלוק.

— א ! דו ביזט געראַטעט עני — דו ביזט געראַטעט — איך בין אַזוי צעטומלט.

— דו פאָלג מיך און לייג זיך שלאָ־פען — דו וועסט זיך אויסשלאָפן און דו וועסט זיך אויסרוען.

ער האָט איר געפאָלגט. ער איז איצט געוואָרן א צעשראָקן קינד. ער האָט זיך אויסגעטאָן, האָט פאַרלאָשן די עלעקטריק און ער האָט זיך צוגעלייגט שלאָפן.

ער האָט זיך אָבער אַלץ נישט געקאָנט באַרואיקן און ער האָט זיך ווידער אָנגע־רופן צו ענין :

— איך טראַכט נאָך כסדר : צי וועל־ער רוהות האָבן איך געראַפט דערשיכן דעם דעטעקטיוו ? איך האָב דאָך אַזוי אויך געקאָנט אַנטלויפן.

(ווייטערעס קומט)

עדמאָנטאָן

עדמאָנטאָנער נאָטיצן

מרס. ב. וויינבערג האָט דינסטאָג נאָכמי־טאָג געגעבן א טיי אין איר היים לכבוד איר מיטער מרס. סטיין, און מיט דושעסי קאָהען, א כלה. פאָלגנדיקע האָבן אָנגע־פירט אין אַרויסגעהאַלפן ביי דער טיי : מיס סאַראַ וויינבערג, מרס. ד. קאָהען, מרס. מ. קאַנגאַ, מרס. פּראַטקין, מרס. קאַ־מיסאַראָוו, מרס. א. פּראַטקין, מרס. ס. וויינבערג, מרס. ה. פּראָם, מרס. י. קליין, מרס. ס. קריסטאַל, מיס ל. ניוהויז, מיס ס. ראַטנער, מיס מ. ביינדער און מיס א. וויינבערג.

* * *

מרס. ב. לאַריער האָט געגעבן א לאַנ־טשעאָן אין האַדסאָן ביי לכבוד מיס דושע־סי קאָהען און מיס בעלא נאַזשיק, פון וויפּ.

* * *

מרס. ע. א. פּענער און מיס מערי פּע־נער, פון לעדאַק, אַלטאַ., זיינען אָפּגעפאָרן קיין וויניפּעג.

* * *

מרס. ק. ראַדניאַנסקי און מיס סיידי ראַדניאַנסקי, זיינען אָפּגעפאָרן אין אַן אור־טאָמאָביל קיין לעטברידזש, וואו זיי וועלן זיין די געסט ביי מר. דייוויד קאַדין.

* * *

דער פילאַנטראָפּיק ברידזש קלוב האָט אָפּגעהאַלטן א טיי אין דער היים פון מרס. דזש. שמעלניצקי, אָנגעפירט פון מרס. וו. דיימאַנד. פאָלגנדיקע פרויען האָבן אַרויס־גענאַהלפן : מרס. דזש. שמעלניצקי, מרס. וו. דיימאַנד, מרס. פּעפּערמאַן, מרס גרויס־דאַרף, מרס. מ. ליבערמאַן, מרס. מ. פּראַט־קין, מרס. דזש. טאַראַראַש, מרס. ס. גאָלד־סמיט, מרס. דזש. דאַוער, מרס. ס. וויינ־מאַן, מרס. ה. נאַרפּין, מרס. א. אַסטרי און מרס. ב. לייבאָוויטש.

* * *

מר. און מרס. דזש סאַסלאָוו האָבן גע־געבן א פאַרטיע זונטאָג אָוונט אין דער היים פון זייערע עלטערן, מר. און מרס. דזש. באַלאַצאָן, לכבוד מיס בעלא נאַזיק, פון וויניפּעג. דער אָוונט איז פאַרבראַכט גע־וואָרן אין טענץ און פאַרוויילונגען. מיס פּערל נאַרפּין און מר. טשאַרלי נעלסאָן האָ־בען געוואונען די ערשטע פּריזן אין "רינג די פּעג", און מיס איידא בערנשטיין און בען אַסטרי האָבן געוואונען דעם "טראַפיק טאָלץ". אַן אויסרעשטאַטיקער גאַסט איז געווען מר. דזשאַני ליבסאָן, פון וויניפּעג.

* * *

מרס. י. א. וואָל פון עדמאָנטאָן איז אָפּ־געפאָרן קיין וויניפּעג און דאָסן, מאַנ., צו גאַסט צו אירע קינדער.

* * *

מיס סאַראַ וויינבערג האָט געגעבן א ברידזש, דאַנערשטאָג אָוונט, לכבוד מיס דושעסי קאָהען. אַרום 7 טישלאַך ברידזש איז געשפּילט געוואָרן. מרס. ה. באַלאַצאָן און מיס איוואַ ראַטשעוווסקי האָבן געוואָר־נען די פּריזן. פאָלגנדיקע האָבן אַרויסגע־האָלפן צו סערווירן : מיס סאַפּי ראַטנער, מערי ביינדער, מערי געלסאָן, מרס. ב. וויינבערג און מרס. ס. וויינבערג.

* * *

מיס סאַפּי סילבער, פון וויניפּעג און מר. בען סאַקאָלאָוו, פון עדמאָנטאָן האָבן התור־נה געהאַט אין קאַלגאַרי.

* * *

מר. א. קאָהען, פון קאַלגאַרי, געפינט זיך אין עדמאָנטאָן פאַר א פּאָר טעג.

יהודית.

DR. R. ROSHEN, דר. רושען
DENTIST
M.D.S., L.D.S.
Phone: Office 24 665; Res. 31 693
520 Tegler Bldg., Edmonton, Alta.

DR. J. C. SHARP
דאַנטיסט
אָפיס שטונדן, 9 ביז 5
אָוונטן ביי אַפּאַינטמענטס
Office Ph 24718; House Ph 82246
Ste. 103 Pantages Theatre Bldg.
Cor. Jasper Ave. and 102nd St.
EDMONTON, ALTA.

DR. W. A. MORGAN
Dentist
דענטאַל פּליאַסט, "ברידזש וואָרק"
איבערן פאַנטידזשעס טעאַטער
102 Brown Building, Edmonton, Alta.
Ph. 24 918—Res. 25 487

MORRIS BAKER
לאָו אָפיס
510 TEGLER BLDG. PHONE 27 888

MY VALET CLEANERS
קעש און קערי פּרייזן
75c מענערשע סוטס, נערייניקט און געפּרעסט
40c מענערשע סוטס, ספּאַנדזשט און געפּרעסט
85c לייַדיס דרעסעס, פּליין, נערייניקט און געפּרעסט
9352 106 A AVE. EDMONTON
PHONES: 5547-1891-5256

Mrs. JAMES JONES
האַלסייל און ריטייל
קוואַליטי פיש פון לייקס און ים
מיר דעליווערן
CITY FISH MARKET
Phone 22 531 Edmonton

E. S. AGNEW
דראַגיסט און סטיישאָנער
9546 Jasper Ave. Phone 22 432
EDMONTON, ALTA.

איך סייפט 50%
ווען איר שיקט אייער קלייניג צו די
דאָלער קלינערס
11217 JASPER AVE.
PHONE 23 513

The Art League
EDMONTON
שניידט אויס דעם דאָזיקן אַדווערטייזמענט — עס איז ווערט 20 פּראָצענט דאַסטאָנט אין אונזער סטודיע, ביז דעם ערשטן יולי, 1931.

איין א צייט אויס־געפרוביירט
פריי פון טראָבל
פאַרפריירונג
The Arctic Ice Co.
10001-97TH ST.
EDMONTON - ALBERTA
שפּאַרט מיט אייז

PHOTOS
אין יעדער פאַטאָ איז אָפּגעשפּיגלט דער צויבער און פערזענלאַכקייט פון
דער פּעהזאָן
Phone 25 444
פאַר אַן אַפּאַינטמענט
McDERMID STUDIOS LTD.
10133 - 101st St. Edmonton, Alta.

מיר זיינען די אייגנציקע אויסשליסלאַכע מאַנופעקטשורערס פון
מאָנומענטן
אין עדמאָנטאָן
איידער איר באַשליסט צו קויפן א מצבה פאַר אייערע ליבע און טייערע, קומט און זעט אונז, עס וועט זיך אייך באַצאָלן.
ALBERTA GRANITE MARBLE & STONE
10702-101st St. Phone 24 058
EDMONTON

1 טאָג
נעדיינקט אז מיר קאָנען אייך געבן
באַדינונג אויב איר פאַרלאַנגט, דריי קליינינג
אין אַלע אייערע אָדער פאַרבן
37 266, PERTH DYE WORKS LTD.
נ. ב. פּערסאָנס, מענעדזשער

H. B. KLINE & CO.
זייגערמאַכערס, דזשעלערס און אָפּטישאַנס
10069 JASPER AVENUE PH 24 350
(Next to Capitol Theatre)
EDMONTON, ALTA.

JACKSON BROS.
Jewelers, Diamond Merchants
מיר מאַכן א ספּעציאַליטעט פון די ריפּעירס פון זיינערס און דזשעלערי, ספּעציעלע אויפמערקזאַמקייט צו מעיל אָרדערס.
9962 JASPER AVE., EDMONTON

סופּליס — פּיקסטשורס — לאַמפּס
CAREY ELECTRIC
עלעקטרישע קאָנטראַקטאָרס
10048 109th Street Phone 22 772
EDMONTON, ALTA.

W. H. JACKSON
פאַרטרעט די
ניו יאָרק לייף אינשורענס קאָמפּאַני.
פּערזענלאַכע באַדינונג
919 McLeod Bldg.
Phones:
Office 25 805; House 72 370

NORWOOD SHEET METAL WORKS
9568-111 AVE. PHONE 72385
EDMONTON, ALTA.
ספּעציאַליזירן זיך אין וואַרימע לופט באַהייצונג
דזשענעראַל ריפּעירס
אַלצדינג אין שיעט מעטאַל

B. A. MOIR
פּלאָמבינג, היטינג און גאַז פיטינג
אָפּשאַצונגען פריי
10530 97th Street Ph. 27 556
EDMONTON, ALTA.

לאָמבער און מילאַרבעט
פּלייט גלאַז
סטאָר פיקסטשורס
צו
נידעריקסטע פּרייזן
W. H. Clark & Co. Ltd.
109 ST. EDMONTON

HOLLYWOOD STUDIOS
10219 JASPER
$1.95 פאָרטרעטן
באַשטעלט אַן אויל פיינטער פאָטאָ (10 ביי 8)
נעמאַכט פון אייך אַליין אָדער פאַמיליע גרופּע
קאָמפּלעט מיט פרעמס

CHAMPION'S PARCEL DELIVERY
T. M. CHAMPION, Mgr.
PHONES: 22 246—22 056
10121-101st Street, Edmonton, Alta.
מיר לויפן אין שליחות.
מיר פירן רענצלאַך און קאַסטנס.
מיר דעליווערן פּעקלאַך און מעסערדזשעס.
באַגס און קאַרס צו אייער באַדינונג

פיינסטע צוקער געבעקסן
מיר נעמען אָן באַשטעלונגען פאַר לע־קאָך, חתונה געבעקסן, קייקס א.א.וו. וואָס מיר דערפיילן שנעל, נוצנדיק די בעסטע מאַטעריאַלן. ביליקסטע פּרייזן.
FRENCH PASTRY SHOP
אַפּטיילונג: 9548—111טע עוועניו — 10277 — 95טע סטריט

לאָמבער, שינגלס, טירן, פענסטער, ליים צעמענט
און אַלע בילדינג מאַטעריאַלן
צופרידנהייט גאַראַנטירט אָדער איר קריגט אייער געלט צוריק
ARMITAGE-McBAIN LUMBER CO. LTD.
Cor. Jasper Ave & 93rd St. Phone 25 236

עדמאָנטאָן

עדמאָנטאָנער נאָטיצן

מרס. ב. וויינבערג האָט דינסטאָג נאָכמי־טאָג געגעבן א טיי אין איר היים לכבוד איר מיטער מרס. סטיין, און מיט דושעסי קאָהען, א כלה. פאָלגנדיקע האָבן אָנגע־פירט אין אַרויסגעהאַלפן ביי דער טיי : מיס סאַראַ וויינבערג, מרס. ד. קאָהען, מרס. מ. קאַנגאַ, מרס. פּראַטקין, מרס. קאַ־מיסאַראָוו, מרס. א. פּראַטקין, מרס. ס. וויינבערג, מרס. ה. פּראָם, מרס. י. קליין, מרס. ס. קריסטאַל, מיס ל. ניוהויז, מיס ס. ראַטנער, מיס מ. ביינדער און מיס א. וויינבערג.

* * *

מרס. ב. לאַריער האָט געגעבן א לאַנ־טשעאָן אין האַדסאָן ביי לכבוד מיס דושע־סי קאָהען און מיס בעלא נאַזשיק, פון וויפּ.

* * *

מרס. ע. א. פּענער און מיס מערי פּע־נער, פון לעדאַק, אַלטאַ., זיינען אָפּגעפאָרן קיין וויניפּעג.

* * *

מרס. ק. ראַדניאַנסקי און מיס סיידי ראַדניאַנסקי, זיינען אָפּגעפאָרן אין אַן אור־טאָמאָביל קיין לעטברידזש, וואו זיי וועלן זיין די געסט ביי מר. דייוויד קאַדין.

* * *

דער פילאַנטראָפּיק ברידזש קלוב האָט אָפּגעהאַלטן א טיי אין דער היים פון מרס. דזש. שמעלניצקי, אָנגעפירט פון מרס. וו. דיימאַנד. פאָלגנדיקע פרויען האָבן אַרויס־גענאַהלפן : מרס. דזש. שמעלניצקי, מרס. וו. דיימאַנד, מרס. פּעפּערמאַן, מרס גרויס־דאַרף, מרס. מ. ליבערמאַן, מרס. מ. פּראַט־קין, מרס. דזש. טאַראַראַש, מרס. ס. גאָלד־סמיט, מרס. דזש. דאַוער, מרס. ס. וויינ־מאַן, מרס. ה. נאַרפּין, מרס. א. אַסטרי און מרס. ב. לייבאָוויטש.

* * *

מר. און מרס. דזש סאַסלאָוו האָבן גע־געבן א פאַרטיע זונטאָג אָוונט אין דער היים פון זייערע עלטערן, מר. און מרס. דזש. באַלאַצאָן, לכבוד מיס בעלא נאַזיק, פון וויניפּעג. דער אָוונט איז פאַרבראַכט גע־וואָרן אין טענץ און פאַרוויילונגען. מיס פּערל נאַרפּין און מר. טשאַרלי נעלסאָן האָ־בען געוואונען די ערשטע פּריזן אין "רינג די פּעג", און מיס איידא בערנשטיין און בען אַסטרי האָבן געוואונען דעם "טראַפיק טאָלץ".

דער וויניפּעגער אַגענט, איז מר. דזשא. אויף צוריק וועלן וועט געמאַכט פון דער שיף פּונקט דורך אַזעלכע אינטערעסאַנטע פּלע־צער וואָס פאַרשאַפן גרויס פאַרגעניגן צו די רייזנדע.

די יעניקע וועלכע וויל זיך פאַרשאַפן דעם פאַרגעניגן און זען אינטערעסאַנטע פּראָכטפולע סצענאַריעס, שפּיל־פּלעצער און פאַרוויילונגען קאָנען שרייבן אָדער טע־לעגראַפירן פאַר רעזערוואַציעס צו : "נאָר־טערן פיש קאָמפּאַני, לימיטעד, סעלקירק, מאַניטאָבאַ

אין פלאַנטער פון לעבן . . .

פון מ. ס.

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם מאַרענעם אידישן לעבן אין אמעריקע

(פארטזעצונג)

אין די צען יאר צייט זייט לעוו קריידער איז מיט זיין פאמיליע אריבערגעקומען קיין אמעריקע האט ער נעהאט גוטע צייטן. עס איז אים געלונגען צו קריגן גאנץ גיך א גוטן נאמען אין דער ביזנעס וועלט. און שוין פינף יאר צייט אז ער איז געווען פאר־בונדן מיט דער פירמע פון וואלף נארבער. ער האט אפטמאל געמאכט רייזעס אין ווייטע שטעט, אבער ער אליין איז נראד ניט געווען פארליבט אין דעם, זיין בעס־טער גענוס איז געווען אין דער היים, ביי זיין ווייב און קינדער, וועלכע ער האט זיי־ער ליב געהאט.

לעוו איז געווען ארום פערציק יאר אלט. ער איז געווען א הויכער, א שלאנקער, מיט טונקלע האר אויפ'ן קאָפּ און מיט גרויע, קלוגע אויגן. ער האט נעהאט אויף זיך דעם שטעמפּל פון דעם אומראואיקן געשעפטס־מאן פון דעם היימישן קליינעם שטעטל, און אין דערוועלבער צייט איז ער געווען דער אינטעליגענטער אידישער יונגערמאן, וועלכער האט זיך אינטערעסירט מיט אלע אידישע אינטערעסן. אויך דא אין אמעריר־קע האט ער גענאראט צו געפינען זיך אלע־מאל צווישן אידישע מענשן און צו נעבן זיינע קינדער א אידישע דערציאונג.

אבער דער שטראם פון דעם אמעריקא־נער לעבן איז געווען א סך שטארקער פון אים. אפטמאל פלעגט ער בלייבן שטיין אזוי ווי א צעמישטער און זיך אליין ניט געפרעגט געפרעגט. ער האט געפילט, אז די רוישיקע ביזנעס וועלט פון איין זייט און דאס אימפּעטיקע לעבן פון דער צווייטער זייט, מאכן אים אליין פאר אן אנדער מענש, א מענש וואס ווערט ווייניקער איר און אלץ מער פארליבט אין אמעריקע, הגם ער האט געקוקט אויפ'ן לעבן מיט אפעגע אייזן און האט געוואוסן וויפל פעלערן עס זיינען פאראן אין אמעריקע און וויפל עס פעלט איר נאך צו ווערן אן אמת פריי לאנד.

אבער ביי זיך אין שטוב, ביי זיך אין דער הויז, [illegible] ביי זיינע [illegible] קינדער, איז לעוו קריידער געבליבן דער־[illegible] ווי ער איז געווען אמאל אין [illegible] קליין שטעטל אין בעסאראביע. זיין בעסט פארגעניגן איז געווען צו פארדיינען מיט זיין הון'לע און מיט די קינדער אין עס צי־מער. דאס מאפער עסן צוזאמען מיט די קינדער איז ביי אים געווען דאס גרעסטע פארגעניגן. ווייל אין זיין שיינער היים האט אלעמאל געוואוינט אויף אים דר שיינע ליכטיקע היים, די ציכטיקע און ליבלאכע הון'לע, מיט די שיין פארקעמטע האר און מיט א ווייס פארטוך און איר שווארץ קלייד. הון'לע האט ניט געוואלט האלטן קיין לעבן אין שטוב, זי פלעגט נאר איינ־מאל אין וואך רופן א פרוי וואס האט איר איבערגעוואשן די וועש. אלע אנדערע אר־בעטן פלעגט זי טאן אליין. זי איז געווען יונג און שטארק און האט פאר ארבעט קיין קיין פארמעגן אין דער וועלט, אין אמעריקע. זי האט געוואוסן, אז זי איז אין אמעריקע, אין דער נייער וועלט, אין דער פרייער וועלט, אין דער וועלט פון מעגלעכקייטן, אין דער וועלט פון אלע מעגלעכקייטן, אין דער וועלט פון אלע מעגלעכקייטן, אין דער וועלט פון אלע